

**TÜRK, AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA VATANDAŞLARININ
ÇANAKKALE SAVAŞI ALGILARI**

Gamze Keser

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 2 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Gamze
Soyadı : Keser
Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Türk, Avustralya ve Yeni Zelanda Vatandaşlarının Çanakkale Savaşı Algısı

İngilizce Adı: The Perception of the Citizens of Turkey, Australia and New Zealand on the
Dardanelles Battle

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gamze Keser

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gamze Keser tarafından hazırlanan “Türk, Avustralya ve Yeni Zelanda Vatandaşlarının Çanakkale Savaşı Algısı” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı’nda Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Cengiz Dönmez

(Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: (Doç. Dr. Cemil Cahit Yeşilbursa)

(Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: (Doç. Dr. Hasan Işık)

(Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 19/09/2019

Bu tezin Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Çanakkale Savaşı algısının belirlenmesi için bu savaşa katılan milletlerden 18 Mart etkinliklerine katılanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda şekillendi. Bu araştırmada elde edilen bulguların dünya barışına katkısı olmasını dilerim.

Bu araştırma pek çok kişinin desteği ve emeği ile son şeklini almıştır. Bu nedenle çalışmayı bitirmemde büyük sabırla katkı sağlayan kişilere teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini benden esirgemeyen, tez danışmanım Sn. Prof. Dr. Cengiz Dönmez'e, Doç. Dr. Ercenk Hamarat'a ve Doç. Dr. Cemil Cahit Yeşilbursa'ya ve tez yazma aşamamda hep psikolojik destek veren arkadaşım Çiğdem Kozaner'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca hayatımın her aşamasında maddi ve manevi beni destekleyen, her zaman yanımda olduklarını bildiğim sevgili annem ve babam Emine- İbrahim Keser'e teşekkür ederim.

Vatanını, milletini ve bayrağını seven, dünya barışına katkı sağlayan Atatürk'ün açtığı yoldan giderek ülkesine sahip çıkan bir Türkiye dileğiyle...

TÜRK, AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA VATANDAŞLARININ ÇANAKKALE SAVAŞI ALGISI

(Yüksek Lisans Tezi)

Gamze KESER
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ekim, 2019

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Çanakkale Savaşı'na katılan milletlerin bu savaşla ilgili algılarını öğrenmektir. Araştırmada nitel araştırma modeli olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma, 18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma günü etkinlikleri kapsamında törene katılan Türkler ve 25 Nisan günü Türkiye'ye Şafak Ayini düzenlemeye gelen Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşları ile yapılmış görüşme verileri ile yapılmıştır. Katılımcıların Çanakkale Savaşı algılarını öğrenmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmaya katılan farklı yaş grubu ve meslek grubu katılımcılardan Türklerin (15 kişi) tekrar Çanakkale Savaşı gibi bir savaş olması durumunda bu savaşa katılacakları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan farklı yaş grubu ve meslek grubu katılımcılardan Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşlarından (15 kişi) tekrar Çanakkale Savaşı gibi bir savaş olması durumunda böyle bir savaşın olmamasını temenni ederek katılacakları belirtenlerin yanı sıra şu anki savaş algısı ile o zamanki savaş algısı arasında farklar olduğu için bilmiyorum diyenler olmuştur.

Anahtar Kelimeler : Çanakkale Savaşı, Yeni Zelanda, Avustralya, Algı
Sayfa Adedi : 78
Danışman : Prof. Dr. Cengiz Dönmez

THE PERCEPTION OF THE CITIZENS OF TURKEY, AUSTRALIA AND NEW ZEALAND ON THE DARDANELLES BATTLE

(M.S. Thesis)

Gamze KESER

GAZİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

October, 2019

ABSTRACT

The aim of this research is to learn the perceptions of the nations participating in the Gallipoli War. In the study, semi-structured interview technique which is a qualitative research model was used. Research, 18 March Çanakkale Martyrs who attended the ceremony scope Memorial day events Turks and 25 April to edit Dawn of the month to Turkey from New Zealand and an interview with Australian citizens have been made as a result. A semi-structured interview form was applied to learn the participants' perceptions of the Battle of Çanakkale. It was determined that Turks (15 people) from different age and occupational groups participating in the research would participate in the war if there was a war like Çanakkale again. Among the participants of different age and occupational groups who participated in the study, New Zealand and Australian citizens (15 people) wished that there would be such a war in case of a war like the Dardanelles War. there have been leftovers.

Keywords : Battle of Dardanelles, Perception, New Zealand, Australian
Page Number : 78
Supervisor : Prof. Dr. Cengiz Dönmez

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	iv
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	v
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
ÖZ	viii
ABSTRACT	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Problemi.....	5
Araştırmanın Alt Problemleri.....	5
Araştırmanın Önemi	6
Araştırmanın Sınırlılıkları	6
Araştırmanın Varsayımları.....	7
Tanımlar.....	7
BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'na Girmesi.....	8
1. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler:.....	9

Çanakkale Kara ve Deniz Savaşları.....	9
Çanakkale'nin Önemi ve Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi.....	10
Çanakkale Savaşları Kronolojisi (Boylat, 2019)	14
Şehitlik Olgusu ve Çanakkale Savaşı	28
Yabancı Bir Askerin Gözünden Çanakkale Savaşı	29
Çanakkale Savaşı'ndaki Tanınmış Yabancı Komutanlar	29
Çanakkale Savaşı ve Mustafa Kemal Atatürk.....	31
İlgili Araştırmalar	35
BÖLÜM III	37
YÖNTEM.....	37
Araştırmanın Deseni	37
Çalışma Grubu	37
Veri Toplama Araçları	38
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	38
Verilerin Analizi ve Yorumlanması	38
BÖLÜM IV	40
BULGULAR VE YORUMLAR.....	40
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	40
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	43
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	46
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	48
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	51
BÖLÜM V	54
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	54
KAYNAKLAR.....	57
EKLER.....	60
EK 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Örnek Türkçe)	61

EK 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Örnek İngilizce)	62
EK 3. YZ1 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	63
EK 4. A2 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	64
EK 5. A3 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	65
EK 6. A4 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	66
EK 7. A5 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	67
EK 8. YZ6 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	68
EK 9. YZ7 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	69
EK 10. A8 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	70
EK 11. A9 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	71
EK 12. A10 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	72
EK 14. A12 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	74
EK 15. A13 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	75
EK 16: YZ14 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ...	76
EK 17. YZ15 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ...	77
EK 18. Katılımcı Türkler İle Yapılan Ses Kaydı Röportajı	78

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 <i>Nitel veri setinin kodlama örneği</i>	38
Tablo 2 <i>Birinci probleme Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının cevap kategorisi</i> ..	43
Tablo 3 <i>İkinci probleme Türk vatandaşların cevap kategorisi</i>	44
Tablo 4 <i>İkinci probleme Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının cevap kategorisi</i>	46
Tablo 5 <i>Üçüncü probleme Türk vatandaşların cevap kategorisi</i>	47
Tablo 6 <i>Üçüncü probleme Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının cevap kategorisi</i> .	48
Tablo 7 <i>Dördüncü probleme Türk vatandaşların cevap kategorisi</i>	49
Tablo 8 <i>Dördüncü probleme Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının cevap kategorisi</i>	51
Tablo 9 <i>Beşinci probleme Türk vatandaşların cevap kategorisi</i>	52
Tablo 10 <i>Beşinci probleme Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının cevap kategorisi</i>	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> I. Dünya savaşında Osmanlı Devleti cepheleri ve Çanakkale cephesi.....	9
--	---

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına, varsayımlarına ve araştırmaya ilişkin tanımlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Problem Durumu

Çanakkale Savaşı Türk tarihinin en büyük savaşlarından biridir. Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz ve Fransız devletleri tarafından hem Osmanlı Devletini saf dışı bırakmak hem de Çarlık Rusya'ya yardım etmek amacıyla açılmıştır. Küçük yüz ölçümüne sahip olan savaş meydanında savaşın her iki tarafı da büyük kayıplar vermiştir. Bu kayıpların birçoğu genel savaş halinde olduğumuzdan asker yetersizliğinden cepheye gönderilen eğitilmiş insanlar ve üniversite öğrencilerinden oluşmuştur. 1. Dünya Savaşı'nı dolayısı ile Çanakkale Savaşı'nı hazırlayan birçok sebep vardır.

20. yüzyılda meydana gelen Trablusgarp ve Balkan Savaşları'nın sonucunda Osmanlı Devleti, Balkanlar'da, Doğu Trakya haricinde bütün topraklarını kaybetmiştir. Osmanlı Devleti İtilaf Devletlerinin kendisine karşı izlediği düşmanca politikalar, kaybedilen Osmanlı topraklarının geri alınması düşüncesi ve Almanya'nın savaşı kazanacağı düşüncesi Osmanlı Devleti'ni Almanya'ya yakınlaştırmıştır. 2 Ağustos 1914 tarihinde Almanya ile Osmanlı Devleti arasında gizli bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşma Osmanlı Devleti'ni İttifak Devletleri yanında savaşa sokan bir belgedir. Osmanlı Devleti, güvenliği açısından seferberlik ve bununla birlikte silahlı tarafsızlık ilan etmiştir. Bir Alman subayı komutasında olan Türk donanmasının Karadeniz'de yer alan Rus limanlarını bombalaması üzerine Ruslar Osmanlı'ya savaş ilan etmiştir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti ise İngiltere ve Rusya'ya savaş ilan etmiştir. Savaşın hızlı bitmesi için Rusya'nın Almanlara karşı savaşması gerekiyordu. Ancak Rusya'nın elinde tek başına bu gücü yoktu (Aytepe, 2000).

Rusya'da yer alan ham maddelerin Avrupa'ya ve Avrupa'da yer alan ham maddelerin Rusya'ya taşınması için en uygun yol İngiltere'yi Rusya'ya bağlayan Çanakkale ve İstanbul boğazlarıydı. Tabii ki tek neden bu değildir. İstanbul'u ele geçirerek Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını sağlamak ve savaş dışı bırakmak; Türkleri barış yapmaya zorlamak, Süveyş Kanalı ve Hindistan yolu üzerinde açılan cepheleri ortadan kaldırmak; Türklerin savaştan ayrılmasıyla Almanya ve Avusturya-Macaristan'ı savaşta güçsüz kılmak; Müslümanlar üzerinde hilafet makamını kullanarak otorite sağlamak; gizli olarak yapılmış olan anlaşma ile Rusya'ya vereceklerini bildirdikleri Boğazlar bölgesini Rusya'dan önce işgal edip buradan İngiltere'nin kendisinin de pay elde etmesini sağlamak; Boğazları ele geçirerek Rusların ham maddesinden yararlanmak ve ekonomisini düzeltmek olarak belirtilebilir (Aytepe, 2000).

İttifak Devletleri başlangıçta Almanya (ve yanında katılan Alman sömürge bölgeleri), Avusturya-Macaristan ve İtalya'dan oluşan devletler grubudur. İtalya, I. Dünya Savaşı başlayınca bir süre tarafsız kalmıştır bir süre sonra ise İtilaf Devletleri tarafına geçerek savaşa girmiştir. Müttefik arayan İttifak Devletleri'ne önce 2 Ağustos tarihinde Osmanlı-Alman Gizli Antlaşması'nın doğrultusunda Osmanlı İmparatorluğu, bir yıl sonra ise Çanakkale Savaşı'ndan sonra savaşın Almanlar tarafından kazanılacağını düşünen Bulgaristan katılmıştır. İtilaf Devletleri ordusu ise farklı dinsel ve etnik gruplardan oluşan askerlerden oluşmaktadır. Bu orduda İngiliz, Fransız, Hint, Kuzey Afrikalı (Cezayirli, Zuaveler), İskoç, İrlandalı, Avustralyalı ve Yeni Zelandalı askerlerle Rum ve Yahudi gönüllüler bulunmaktadır (Aytepe, 2000).

“Eski dünya, yeni dünya, bütün akvam-ı beşer kaynıyor kum gibi, tufan gibi, mahşer mi, hakikat mahşer çehreler başka, lisanlar, deriler rengarenk, sade bir hadise var ortada; vahşetler denk kimi Hindu, kimi yamyam, kimi bilmem ne bela” (Ersoy, 2009) diyerek en güzel şekilde dile getirmiştir. Düşman yalnız bir devletten ibaret olmayıp, sanki karşımızda dünya bulunmaktaydı. Düşman donanması, II. Dünya Savaşı'na kadar, dünyanın gördüğü en modern özellikler ile donatılmış bir donanmaydı. Durum bu iken kazanılan zaferin değeri daha büyüktü. Zira bu savaş, mağlup olmaz sayılanların yenilgisidir. Çanakkale'de tarihin kaydettiği en kanlı savunma savaşı verilmiştir.

Çanakkale Savaşı, I. Dünya Savaşı'nın tarihî seyri içinde askerî, siyasî, ekonomik, sosyal ve kültürel sonuçları itibarıyla Türk ve Dünya tarihinde önemli bir yere sahiptir ve özel olarak değerlendirilir. Çanakkale Savaşı deniz ve kara savaşlarından oluşmaktadır. İtilaf Devletlerinde oluşan Birleşik Filo, Çanakkale Boğazı'na girmek için ilk önemli girişimini

19 Şubat 1915'te yapmıştır, bunu diğer saldırılar takip etmiştir. 18 Mart 1915'te Osmanlı askerinin zaferiyle, deniz savaşları son bulmuştur. 25 Nisan 1915'te kara muharebeleri başlamıştır. Muharebeler 9 Ocak 1916'ya kadar devam etmiştir. Çanakkale Boğazı'nın dar ve uzun yarımadası Gelibolu'da, bir yıla yakın bir süre devam eden deniz ve kara muharebelerinde pek çok milletten yüz binlerce insanın yaşamını etkileyen bu savaş, yarım milyona yakın zayıyla (şehit, yaralı, kayıp, hastalık vd.) neticelenmiştir. Çanakkale Savaşı'nda var olma mücadelesi veren Türk milleti; ordusuyla, basınıyla, istihbarat örgütleriyle, yardım cemiyetleriyle ve tüm insanî unsurlarıyla (kadın, erkek, çocuk, yaşlı) büyük bir zafer kazanmıştır. Yok denecek kadar az cephanesi ve kısıtlı imkânlarıyla Türk askerinin gösterdiği mücadele adeta destanlaşmış ve "Çanakkale geçilmez" sözleriyle ebedileştirmiştir (Yazıcı, 2013).

Çanakkale Savaşları'nın dünya tarihi açısından önemli sonuçlarını şu şekilde sıralanabilir:

1. Birleşik düşman filosu, İstanbul'a girme ümidini kaybetti. Türk askerlerinin ise Balkan Savaşlarında kaybettiği moralini düzeltti.
2. Rusya ile müttefiklerinin irtibatlarının sağlanamaması, savaşı iki yıl uzatmıştır. Çarlık Rusya'nın yıkılmasına sebep olmuştur. Bolşevik idarenin gelmesine de sebep olmuştur. Bu durum ise daha sonra yeni Türk hükümeti ile anlaşma ve müttefiklerine karşı düşmanca bir tutum içine girmesine sebep olmuştur.
3. Alman Cephesi'nin hafiflemesine sebep olmuştur. Çünkü İngiliz ve Fransız birliklerinin ağırlık merkezi Çanakkale olmuştu. Doğu Alman Cephesi de bundan nefes almıştı.
4. İş başında bulunan İngiliz Hükümeti, muhafazakâr parti ile karma hükümet kurmak zorunda kalmış, böylece hükümet içinde bazı huzursuzlukların çıkmasına, neticede Avrupa'nın en zengin ülkesinin bu savaş nedeniyle dışarıdan borç alan devletlerarasına girmesine sebep olmuştur.
5. Dostlarından yardım alamayan Rusya'nın güneye inmesi engellenmiştir. Bu da ileride Türk İstiklâl Savaşı'nın daha kolay kazanılmasına sebep olmuştur.
6. Esir milletlerin, istiklâl mücadelesine girmelerine ve Fransa ile İngiltere'nin de yenilebileceklerine inanmalarını sağlamıştır.

7. İki taraf için de çok kanlı savaşlara yol açan bu muharebe, bu cephede büyük insan gücünün yok olmasına sebep olmuştur.

8. Churchill'in hedefi ise "Dünya tarihini değiştirmekti" değiştiremedi. Osmanlı İmparatorluğu'nu ikiye bölmek, payitahtı felce uğratmak, blemedi ve paylaşamadı. Osmanlılara karşı Balkan Devletlerini birleştirmek, başaramadı. Sırbistan'ı kurtarmak ve Rus Başkomutanına yardım etmek ve savaşın süresini kısaltmak boş yere insan kaybına mani olmaktı. Ama hiçbirine mani olmadı ve hiçbirini başaramadı. Neticede kendisi kahroldu.

9. ABD Dış Politika Enstitüsü'nün 1930 yılı yayınından elde edilen bilgilerden anlaşıldığına göre de "Kimse pek farkında değil ama boğazlar kapılmasaydı Amerika belki savaşa girmeyecek ve bu kadar can ve mal kaybına uğranılmayacaktı".

10. Nihayet Çanakkale Muhabereleri'ndeki Türk direnişi, yalnız arlık İmparatorluğu'nu yıkmakla kalmamış, ülkesinde güneş batmayan Büyük Britanya İmparatorluğu'nda da ilk yarayı açmıştır ve böylece de emperyalizmin yıkılmasına vesile teşkil etmiştir.

11. Türk Ordusu'nun gösterdiği cesaret ve azim ile itilaf devletleri, dünyada askeri alanda büyük itibar kaybına uğramıştır.

12. Avrupa'nın "şark Meselesi Projesi" Çanakkale Zaferi sebebiyle yok oldu (Eren, 1996).

anakkale Savaşları, ilgili bütün ulusların tarihiseyrini etkilemiştir. Her yıl çıkarmanın yıl dönümü olan 25 Nisan'da Anzak Günü adıyla anma törenleri düzenlenir ve o gün Avustralya ile Yeni Zelanda'da ulusal tatil yapılır. Ayrıca Avustralyalı ve Yeni Zandalılar o gün toplanarak Gelibolu Yarımadası'ndaki Anzakların (ANZAC: Australian and New Zealand Army Company) ıkarma yaptıkları Anzak Koyu'na gelerek atalarının savaştıkları bu yeri ziyaret eder ve atalarını burada anarlar. anakkale Savaşları, zellikle Avustralya ve Yeni Zelanda'yı etkilemiştir. Bu savaştan önce bu iki ülkenin vatandaşları da Britanya İmparatorluğu'nun yenilmez olduğunu düşünmekteydi hatta ve hatta bundan emindiler. Böyle bir imparatorluğun onları askeri seferlere çağrısından büyük onur duymuşlardır. Ancak Gelibolu Savaşı onların bu büyük güvenini derinden sarsmıştır. Anzaklar için Gelibolu Savaşı'nın önemi çok büyüktür, Gelibolu'dan ayrılan Anzaklar savaşın başka cephelerinde savaşmaya gönderilmişler ve gittikleri her yeri Gelibolu'yla

karşılaştırmışlardır. Avustralya Federasyonu 1 Ocak 1901'de kurulmuş, Avustralyalılar on yıllık bir süreçte seçme ve seçilme ile temsil edilme haklarını elde etmişlerse de ülkenin gerçek psikolojik bağımsızlığı Gelibolu olarak görülür. Canberra'da Kemal Atatürk Memorial ve Yeni Zelanda'nın Wellington'un Tarakina Koyu'nda Atatürk Memorial adında anıtlar dikilidir. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra Britanya ve Fransa donanmalarının geri püskürtüldüğü 18 Mart tarihi, "Çanakkale Şehitlerini Anma Günü" olarak ilan edilmiştir. Dünyada ise bu savaş, askeri beceriksizlik ve felaket sembolü olarak sayılmıştır. Ancak Mustafa Kemal Atatürk'ün 1934 Anzak törenleri sebebiyle gönderdiği mesaj ülkeler arası dostluğu pekiştirmiştir:

"Bu Memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada dost bir vatanın toprağındasınız. Huzur ve sükun içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlatlarınız bizim bağrımızdadır, huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır." (Milliyet, 2015)

Görüldüğü gibi bu kadar çok ulusun katıldığı bir dünya savaşında yer alan Çanakkale Savaşları birçok ulus için önem teşkil etmektedir. Hala ülkemizde ve birçok ülkede Çanakkale Savaşı yıl dönümünde anma etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu sebeple her ulusun her ulusta yer alan her bireyin bile Çanakkale Savaşı algısının farklı olması kaçınılmazdır. Bu çalışmada bu farklılıklara göre Çanakkale Savaşı algısına değinilecektir. Ulusal alanyazınında Çanakkale Savaşı algısı araştırılmış olmasına rağmen Çanakkale Savaşı algılarının karşılaştırmalı şekilde incelendiği araştırmalar daha sınırlıdır. Bu araştırmada yapılan çalışmalardan daha farklı olarak Çanakkale Savaşı algısı uluslar arası boyutlarıyla ayrıntılı olarak ortaya koyulacaktır. Ayrıca böyle bir çalışmanın Çanakkale Savaşına dair yeni çalışmalara kaynaklık edeceği umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Çanakkale Savaşı'nda yer alan Türk, Avustralya ve Yeni Zelanda vatandaşlarının Çanakkale Savaşı algısını ortaya koymaktır.

Araştırmanın Problemi

Türk, Avustralya ve Yeni Zelanda vatandaşlarının Çanakkale Savaşı algıları nelerdir?

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Katılımcıların atalarının Çanakkale'de savaşmaları ile ilgili düşünceleri nelerdir?

2. Katılımcıların Çanakkale Savaşı'nın kendi ülkelerinin milli kültür ve tarih şuurunun oluşmasındaki etkisine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Katılımcıların Çanakkale Savaşı'nın kendi ülkeleri için anlamına yönelik görüşleri nelerdir?
4. Katılımcıların Çanakkale'de bulunmaktan duyduğu duyguları nelerdir?
5. Katılımcıların Çanakkale Savaşı'na katılma konusundaki düşünceleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Çanakkale Cephesi'nin başta deniz harekatı olarak başlamış akabinde onu izleyen kara olarak devam etmiştir. Ancak bu savaş sıradan bir askeri operasyon ya da savaş olayları görülemez. Çanakkale ve İstanbul Boğazlarının, klasik, dar bir çerçevede sadece Akdeniz'i Karadeniz'e, Avrupa'yı Asya'ya bağlayan su yolları ya da köprülerden ibaret olduğu düşünülemez. Çanakkale ve İstanbul Boğazları, coğrafyadan kaynaklanan nedenlerle Akdeniz'in birbirinden önemli diğer stratejik değer taşıyan su yollarından Süveyş ve Cebelitarık Kanallarıyla da bütünleşmektedir. Bu sebeple Çanakkale ve İstanbul Boğazları, birçok okyanusu ve kıtayı birbirine bağlayan geniş kapsamlı jeopolitik konumuyla dünya ekonomisi ve siyasetine olan etkilerini bugün de sürdürmektedir. Türk Boğazları, Ortadoğu bölgesinde daima bir odak noktası oluşturmuştur buna bağlı olarak da uluslararası öneme hep sahip olmuştur. Bu nedenle, tarihin eski dönemlerinden beri Avrupa, Asya ve Afrika ülkeleri arasında yaşanan ekonomik, ticari ve siyasi ilişkilerle savaşların, hep Boğazlar çevresinde gerçekleştiği görülür. Başka bir deyişle, Boğazlar, hemen hemen tarih boyunca dünyanın diğer bölgelerinde pek görülmemiş ardı arkası kesilmeyen mücadelelere ev sahipliği yapmıştır.

Çanakkale birçok ulus için büyük önem teşkil etmektedir. Çanakkale Savaşı sırasında hayatını kaybeden çeşitli uluslardan insanların torunları Çanakkale'yi her yıl ziyaret etmektedir. Her ulusun Çanakkale Savaşı algısı çeşitli nedenlerden farklılık göstermektedir. Bu çalışmada Çanakkale Savaşı'na katılan Türk, Avustralya ve Yeni Zelanda vatandaşlarının Çanakkale Savaşı algısı ortaya konacaktır. Ayrıca araştırmanın Çanakkale Savaşı konularının öğretiminde, ulusal ve uluslararası alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2018 yılı 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi'nin yıldönümü programına katılan farklı yaş, cinsiyet ve öğrenim düzeyinden Türk katılımcılar,
2. 2017 yılı Şafak Ayini programına farklı yaş, cinsiyet ve öğrenim düzeyinden katılan yabancı uyruklu katılımcılar,
3. Görüşme verileri ile sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların görüşme sorularına samimi ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: ABD’de sosyal bilgiler eğitimi alanında en etkin kurumlardan biri olan the National Council for the Social Studies [NCSS]’e göre; “sosyal bilgiler terimi; sosyal bilim alanlarını, insan şeref ve haysiyetini korumak amacıyla oluşturulan demokratik bir toplumda bireyin rolünü inceleyen, sosyal olayları ve insan ilişkilerini irdeleyen faaliyet alanlarını kapsamaktadır.” (Evans & Brueckner, 1990, s. 9).

Çanakkale Savaşı: 1. Dünya Savaşı içinde ayrı bir özelliği olan, tarihin kaderini değiştiren, yaşamak hakkına şerefi ile ulaşan bir milletin, her şeyden önce kahramanlık destanıdır (Turan, Safran, Hayta, Şahin, Çakmak, Dönmez, 2008, s. 59).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çanakkale Savaşı'nı iyi anlayabilmek için Çanakkale Savaşı'nın da içinde cereyan ettiği I. Dünya Savaşı'nı iyi idrak etmemiz gerekmektedir.

19. yüzyılda kendini gösteren sanayileşme hareketi, Avrupa'yı üretim merkezi haline getirmiştir. Fransız İhtilali'nin yarattığı milliyetçilik akımı ise “ulus-devletlerin” ortaya çıkmasına yol açmıştır. Almanya ve İtalya, yeni kuvvetler dengesinin iki önemli unsuru olarak ortaya çıktı başlamış ve Avrupa'da meydan gelen bu yarışta yerini almak istemiştir.. Almanya'nın bu yarışta yer alma çabaları özellikle Fransa ile aralarını bozmuştur. I. Dünya savaşına yol açan önemli gelişmelerden bir tanesi haline gelmiştir. Osmanlı Devleti'nin topraklarını kendi aralarında paylaşamamaları da en büyük savaş sebebidir.

Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'na Girmesi

20. yüzyılın başlarında Avrupa iki bloğa ayrılmıştı ve devletler arsında büyük bir yarış ve gerginlik vardı. Saraybosna'da Avusturya veliahdının bir Sırp tarafından öldürülmesi ile I. Dünya Savaşı başladı. Osmanlı devleti ilk etapta savaşa girmediğini bildirirse de savaşın seyrinde Almanya yanında yer almıştı. Goben ve Breslau olarak satın alınan gemilerin Yavuz ve Midilli olarak değiştirilmesi ve akabinde bu gemilerin Rus limanlarını bombalaması üzerine 1 Kasım 1914'te Rusya Osmanlı Devleti'ne savaş açtı. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi hadisesi herkes tarafından farklı yorumlanmaktadır. Bir grup gerçekten Almanya'dan satın alınan gemilerin Almanya'nın oyunu ile Rus limanlarını bombaladığı yönündedir düşünür diğer grup ise Osmanlı Devleti içerisinde bir takım devlet adamlarının savaşa Osmanlı Devleti'ni sokmak için Almanya ile yapılan anlaşmalar sonucunda savaşı kaçınılmaz kılmak için habersiz bir eylemmiş gibi nitelendirmek için gör yumduğunu düşünen de bulunmaktadır. Ancak bu saldırının Almanya iste ile Enver

Paşa'nın da Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesini daha doğru bulması üzerine yapılan bir anlaşmanın sonucu olduğu aşıkardır. Rusya'dan kısa bir süre sonra Fransa ve İngiltere'de Osmanlı Devleti'ne çıkarları doğrultusunda savaş açmıştır. İtilaf Devletlerinin bu saldırıları üzerine Osmanlı Devleti de 14 Kasım 1914'te 1. Dünya Savaşı'na girdiğini dünyaya duyurmuştur.

1. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler:

- Irak Cephesi
- Kafkas (Doğu) Cephesi
- Filistin Suriye Cephesi
- Avrupa'da Açılan Cepheler
 - Galiçya
 - Makedonya
 - Romanya
- Çanakkale Cephesi

Çanakkale Kara ve Deniz Savaşları

Şekil 1. I. Dünya savaşında Osmanlı Devleti cepheleri ve Çanakkale cephesi

Çanakkale'nin Önemi ve Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi

Neden Çanakkale? sorusunun cevabı Alman Generali Falkenhayn'ın "Karadeniz ile Akdeniz arasındaki Boğazlar Antant Devletlerine kapanmazsa Almanya ve müttefiklerinin zafer elde etmeleri zorlaşır. Boğazlar açık kaldıkça İngiltere ve Fransa ile Ruslar arasında irtibat devam eder ve Ruslar ayrı kalmaktan kurtulurlar. Boğazların açık bulunması onlar için askerî zafer kadar önemlidir" şeklindeki açıklamaktadır (Broad'dan aktaran Semiz, 2003). Bu sebepten Almanya, 02 Ağustos 1914 tarihinde Osmanlı ile ittifak antlaşmasını imzalamış ve sonra Osmanlı Devleti'ni yanında savaşa çekebilmek için Amiral Souchon komutasındaki Goben ve Breslav isimli iki gemiyi 03 Ağustos 1914 tarihinde İngiliz filosundan kurtulmak bahanesiyle Çanakkale'ye geçmesi emrini vermiştir (Semiz, 2003).

Churchill ise o tarihe kadar, Çanakkale seferini bir kara savaşı olarak düşündü ancak Fisher'in projesinden etkilendi. Bu harekâtı neticesinde elde edilecek siyasî ve askerî elde edeceği prestiji kazanmak için her şeyi göze almıştı. Bunun üzerine Lord Fisher'in de onayını alarak Akdeniz donanması komutanı Amiral Carden'e şu telgrafı çekti: "Boğazların donanma tarafından ele geçirilmesini mümkün görüyor musunuz? Bu harekât için, burada mayın tarayıcı gemilerle takviye edilen eski tip gemilerin kullanılması münasip görülüyor. Neticenin ehemmiyeti, büyük zararı göze aldırabilir" (Broad'dan aktaran Semiz, 2003). İki gün sonra, Amiral Carden'in verdiği cevapta "Boğazların derhal ele geçirilmesinin mümkün olamayacağını kaydetmekle beraber gitgide gelişecek harekât neticesinde zorlanarak da olsa muvaffakiyete ulaşılacağı..." belirtiliyordu (Broad'dan aktaran Semiz, 2003).

Bunun üzerine Carden'e geniş çaplı bir plan hazırlanması emri verildi. Amiral Carden'in planı dört maddede özetlenebilir.

- 1- Boğaza girişteki savunma tesislerini tahrip etmek.
- 2- Boğazın içinden Kepez Burnu'na kadar olan savunma tesislerini baskı altına almak ve susturmak.
- 3- Çanakkale ve Kilitbahır savunma tesislerini zayıflatmak ve susturmak.
- 4- Mayın tarlalarını temizleyerek bir geçit açmak; Çanakkale ve Kilitbahır'ın üst kısmındaki savunma tesislerini susturup Marmara Denizi'ne girerek İstanbul'a ulaşmak (Broad'dan aktaran Semiz, 2003).

13 Ocak 1915'te İngiliz harp komitesi bir kere daha toplandı. Churchill, Amiral Carden'den aldığı izahatı komiteye sundu. Amiral Fisher, kara desteği olmadan zafere

ulaşmanın kolay olmayacağı fikrini ileri sürdü. Ancak Başbakan Lloyd George ve Lord Kitchner'de Churchill gibi Amiral Carden'in planını uygun görmesi üzerine harp komitesi, Çanakkale seferinin açılmasına oybirliği ile karar verdi (Broad'dan aktaran Semiz, 2003).

18 Mart 1915 – 9 Ocak 1916 tarihleri arasında gerçekteşen Çanakkale Savaşları; deniz, kara ve küçük hava harekatı ile bir bütün teşkil etmektedir. Deniz ve kara savaşları birbirinden önemli, değerli sonuçlar doğuracak, kahramanlıkları sergileyecek nitelikte görölmektedir. "Şark meselesinin" bir evresini oluşturan Çanakkale Savaşı Osmanlı İmparatorluğu'nu yıkmak, topraklarını pay etmek amacını taşıyordu. Çanakkale Savaşı'nın doğurduğu olumlu sonuçlar, savaşın önemini bizlere göstermektedir. Bu sefer kazanılmasaydı, bugün Türk Devleti'nin varlığını sürdüremeyeceğini söyleyebilirdik. Dolayısıyla, Çanakkale savaşları Türk askerinin inanç, azim, cesaret ve vatan sevgisinin ölümsüz bir destanı olarak kabul edilmektedir (Aytepe, 2000; Sezen, 2010)

18 Mart günü hava güzel, deniz ise bir deniz harekatı için oldukça elveşli idi. Türk askerleri arasında ise oldukça sessizlik hakimdi. Olası hava harekatına karşı Alman Pilot Yüzbaşı Serno ve Rasıt Yüzbaşı Schneider keşif uçuğu için emir almıştı. Yapılan keşif uçuşunun ardından hava aydınlanmaya başladığında Birleşik Filo'nun Boğaz'a doğru yanaştığı göröldü ve durum hemen Boğaz Komutanı Von Usedom'a tebliğ edildi (Wolf'den aktaran Ünalp, 2015). Birleşik Filo'nun komutanı Amiral De Robeck'ti. Bunun yanında ikisi İngiliz ve diğeri Fransız olmak üzere üç tümen komutanı da vardı (Lorey'den aktaran Ünalp, 2015). Sabah saatlerinde en modern ve en güçlü gemi olan Elizabet'e ileri hareket emri verildi. Saat 11.00 sularında ise Birleşik Filo Kumkale arkasında açılan ateşlerin etkisine girdi. Birleşik Filo ateşe başladı, hedeflerinde ise başarılı olmaya başladı (Ünalp, 2015). Saat 13:45 sularında ise Tük topçularının ateş sayısı azalmaya başlamıştı. Amiral de Robeck gemilerin hedefe yaklaşmalarını, mayınlı alanı geçmelerini sağlamak için 2'nci Tümenin, Fransızların yara alan 3'üncü Tümenin yerine geçmesini istedi. Bu karar 18 Mart Boğaz Muharebesi'nin bir anlamda seyrini ve kaderini değiştirdi. Suffren zırhlısı büyük bir hızla boğaz sularını terk etmekteydi. Onu Bouvet zırhlısı izlemekteydi. Bu sırasında Bouvet zırhlısı Nusret mayın gemisinin döktüğü mayınlardan birine çarptı, dakikalar içerisinde denizcileri ile beraber boğazın dibine ulaştı. Bouvet zırhlısının ardından Irresistible zırhlısı mayına çarptı ve arka güverte denize battı. Bu zırhlıda yer alan askerler kurtarılsa da zırhlının gittiği yer Suffren zırhlısının yanındı. Yaşanan bu büyük başarısızlıktan sonra Amiral de Robeck geri çekilme kararı aldı. Bu karar uygulanırken Ocean, Hasan-Mevsuf Bataryası ve Soğanlıdere Bataryalarının bombardımanı altında kaldı

ve daha önceden yerleştirilen mayınlardan nasibi aldı ve boğazın serin sularına gömüldü. İçinde yer alan askerler kurtarıldı. Muhripler gece Ocean ve İrresistible'ı kurtarmakla görevlendirilmişti. Ancak bütün bir gece arama yapmalarına rağmen Boğaz içinde batan gemilerin izlerine rastlayamadılar. Ocean ve İrresistible'nin de Boğazın serin sularına karıştığını kabul eden muhripler arama işlemine son verdiler (Ünalp, 2015).

Tarihe kazanılan zafer olarak geçen 18 Mart Boğaz Muharebesi, İngiliz General Oglander'ın "Pek uygun başlamış olan gün, bu meçhul mayın hattının olağanüstü ve ortalığı kırıp geçiren başarısı yüzünden, tam bir başarısızlıkla sona erdi. Bu yirmi mayının seferin talihi üzerindeki etkisi ölçülemez." sözlerinden anlaşılacağı gibi Nusret Mayın Gemisinin mayınlarının yadsınamayacak başarısının yanında Türk topçularının çabalarının da bir sonucuydu. Böylece İtilâf Devletleri Boğaz'ın sadece donanma ile aşlamayacağını idrak etti. Türk pilotlarının yaptığı keşif uçuşu ile Birleşik Filo'nun sonucunda birleşik geri çekildiği anlaşıldı (Kansu, Şengöz ve Öztuna'dan aktaran Ünalp, 2015).

İtilaf Devletleri'nin Akdeniz Başkomutanı Amiral Karden'in yaptığı saldırı planına göre Boğaz bir ay gibi kısa bir sürede geçilmeliydi. 19 Şubat 1915 günü donanma taarruza geçti. İngilizlere ve Fransızlara ait zırhlılar Çanakkale boğazına geldi. Tabyalarımızdan zırhlılara zırhlılardan tabyalarımıza büyük ateş açıldı. Bu savunma kuvvetini karşılarında görmeyi beklemeyen İtilaf Devletleri donanmasını geri çekmek zorunda kaldı. İtilaf Devletleri 20, 25 Şubat ve 5 Mart günlerinde tekrardan saldırıya geçen Birleşik Filo tabyalarımıza büyük zararlar verdi. Anca tabyalarımızdan açılan ateşler Birleşik Filo'ya büyük zarar verdi. İtilaf Devletleri, sonuca ulaşamadığı saldırılardan sonra en büyük saldırı planını uygulamaya koydu ve 18 Mart 1915'te tümen halinde saldırı planını uyguladı. Ancak Amiral De Robeck Çanakkale'nin geçilemeyeceğini kabul etti. Donanmasını geri çekti. Müttefikler Boğaz saldırısında ağır yenilgi almaları neticesinde Gelibolu Yarımadası'na karadan saldırmanın daha doğru olacağı fikrine dayanarak 25 Nisan 1915'te boğazın her iki yakasından saldırı planını uyguladı. Ancak kara savaşlarında da başarılı olamayan İtilaf Devletleri bölgeden geri çekilme kararı aldı. 9 Ocak 1916'da Çanakkale'den çekilmek zorunda kaldılar. Türk kaynaklarına göre Çanakkale Savaşı'nda İtilaf Devletleri, toplam 180.000 zayıat vermiştir. Türkler ise kara muharebelerinde 57.084, deniz muharebelerinde 179.000, şehit, yaralı, esir ve kayıp olmak üzere toplam 211.000 kayıp vermiştir. Bu savaşlarda okumuş ve aydın insanımız savaş sırasında kaybedilmiştir. Etkileri ileriki yıllarda kendini kurulacak yeni devlet sırasında gösterecektir. (Aytepe'den aktaran Sezen, 2010)

Anzak askerlerinin Türk savaş hatlarını geçebilmek için Gelibolu yarımadasını geçip Maltepe'yi almadan önce kumsalın etrafındaki yüksek tepelik araziye ele geçirmesi ele geçirmesi fikri imkansız denecek kadar zordu. Seddülbahir cephesinden ise İngilizler ilerlemekteydi. Anzak askerlerinin İngiliz askerleri ile birlikte asıl hedef olan Kilitbahir'e saldırma imkanı da mevcut değildi. Aksine Anzaklar oldukları yerde kaldılar ve ilerleyemediler. Conkbayırı, Düz Tepe ve Topçular Sırtı'nın tepelerine çok yakınlardı. Ancak yine de ulaşabilecek bir pozisyonda değillerdi. ıkarma başarısızlıkla sonuçlanmıştı. General Hamilton'un kararghta yaptığı toplantıda, kıyının boşaltılması konusunu tartışmaya açmış, ancak böyle bir tahliye işlemine hazır olunmadığı kararına varılmıştır. Bu sebeple bu fikirden vazgeçilmiştir. Toplantıdan sonra Hamilton'un birliklerine verdiği emirde şu tarihe geçen cümleler yer alıyordu: "İçin en zor yanını atlattınız. Artık size kalan iş, güvenliğinizi tamamıyla sağlayıncaya kadar siper kazmak, siper kazmak, siper kazmaktır." (Hamilton'dan aktaran nalp, 2015).

Askeri ve teknik açıdan bakıldığında 20. yüzyılın ilk yıllarında yeni silahların denendiği bir savaştı. Bu savaşta balon, denizaltı, uçak, telsiz, torpido, denizaltı vd. modern anlamda ilk defa kullanılmıştır. Kullanılan etkili patlayıcılar ve silahlar hasar miktarının artmasına neden oldu. Muharebe sadece bölgesel çatışmalardan (kara ve deniz) ıkmış çok boyutlu bir savaşa dnşmştir. Deniz ve kara savaşlarına hava ve sualtı çatışmaları da eklenerek savaş çok boyutlu hale getirilmiştir. (Hatip, 2015).

Savaşta Osmanlı Devleti'ne denizden gelen malzemelerin iletilememesi, önemli kayıpların yaşanmasına rağmen devam ettirilmesi savaşın kazanılmasının zorunluluğunu artırdı. Osmanlı Devleti'nin Dünya Savaşı'na girişi, Çanakkale Savaşı, savaş sürecinde yaşanan her şey birbini bir domino taşı gibi etkilemekteydi. Bundan ziyade Alman İmparatorluğu'nun çıkarları doğrultusunda Osmanlı Devleti'nin bütün imkanlarını kullanan ordusunu komuta eden bir Almanya'nın varlığı ile savaşı sürdürmeye çalışmıştır. Bu eksi özelliklere rağmen Çanakkale Savaşı başarı ile sonuçlanmıştır. anakkale Savaş'ı sadece bir bölgesel değil dünyayı ilgilendiren bir olaydır. Mağlup olmayacağı düşünülen İtilaf Devletleri mağlup oldu, sömürgeci olan devletlerin yenilmesi sömürülen devletlerin bağımsızlık hareketlerinde onlara destek sağladı, yardım alamayan Rusya'da, rejim değişikliği yaşandı. anakkale Savaşı Türklere ve tüm dünyaya, Mustafa Kemal Atatürk' hediye etmiş, mücadelesi Kurtuluş Savaşı'nın temellerini atmış ve yeni Türk devletinin kurulması fikrine öncülük etmiştir (Hatip, 2015).

Çanakkale Savaşları Kronolojisi (Boylat, 2019)

28 Haziran 1914- Avusturya-Macaristan Veliahdı Saraybosna’da öldürüldü.

28 Temmuz 1914- Birinci Dünya Savaşı başladı.

2 Ağustos 1914- Harbiye Nezaretinin genel seferberliğine dair emri birliklere gönderildi. Buna göre 7. Kolordu, 21. ve 22. Bağımsız Tümenler dışında kalan, kara ve deniz ordularının seferber olmaları ve bütün Müstahkem Mevkilerin silahlandırılmasının padişah tarafından emredildiği ve seferberliğin birinci gününün 3 Ağustos 1914 günü olduğu belirtildi. Ayrıca bu emirle V. Ordu müfettişliğine Liman Von Sanders’in atandığı bildirildi.

4 Ağustos 1914- Çanakkale Boğazı’nda 1. Mayın hattı Selanik gemisi tarafından döküldü.

5 Ağustos 1914- Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanlığı, Başkomutanlığa bağlandı.

6 Ağustos 1914- Çanakkale Boğazı’nda 2. Mayın hattı Selanik gemisi tarafından döküldü.

9 Ağustos 1914- Albay Cevat Bey (Çobanlı) Müstahkem Mevki Komutanlığı’na getirildi.

10 Ağustos 1914-Alman gemileri Goeben ve Breslau Çanakkale Boğazı’ndan giriş yaptı.

12 Ağustos 1914- Goeben ve Breslau’ı takip eden İngiliz gemileri Çanakkale Boğazı önlerine geldi. Bu gemilere Akhisar torpidosunda görevli Teğmen Hasan tarafından Alman gemilerinin Osmanlı Hükümeti tarafından satın alınarak Yavuz ve Midilli isimlerinin verildiği bildirildi.

15 Ağustos 1914- Çanakkale Boğazı’nda 3. mayın hattı İntibah gemisi tarafından döküldü.

3 Eylül 1914- Nusret Mayın gemisi Çanakkale’ye geldi.

6-7 Eylül 1914- Çanakkale’ye Başkomutan Enver Paşa’nın da katıldığı bir ziyareti yapıldı.

9 Eylül 1914- Alman Amiral Souchon, resmen Osmanlı Donanma Komutanı oldu. Yarbay Arif Bey de yardımcılığına atandı.

24 Eylül 1914- Çanakkale Boğazı’nda 4. mayın hattı İntibah gemisi tarafından döküldü.

1 Ekim 1914- Çanakkale Boğazı’nda 5. mayın hattı İntibah gemisi tarafından döküldü.

7 Ekim 1914- Başkomutan Vekili Enver Paşa, Donanma ile Çanakkale’ye geldi.

22 Ekim 1914- Başkomutanlıkça, Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanlığı’na savaşa hazırlanması yönünde emir verildi.

29 Ekim 1914- Alman Amiral Souchon komutasında Türk donanmasının Karadeniz’de Odesa, Sivastopol, Novorosisk limanlarının bombardıman etmesi ve bu bombardıman esnasında iki Rus ve bir Fransız gemisinin batması Osmanlı Devleti’ni Birinci Dünya savaşına sürükledi.

2 Kasım 1914- Rusya, Osmanlı Devleti’ne resmen savaş ilan etti.

3 Kasım 1914- İngiliz gemileri Ertuğrul ve Seddülbahir’e, Fransız gemileri de Orhaniye ve Kumkale’ye ateş açtı. Yirmi dakika’ya yakın süren bombardıman sonucunda Ertuğrul tabyası iki top isabeti aldı ise de malzeme ve insan kaybı yaşanmadı. Seddülbahir’de ise birbirini takiben atılan iki merminin aynı noktaya isabet etmesi sonucu merkez cephaneliği ateş aldı, 360 ağır top mermisi ile 11 ton barut infilak etti. Bu patlamanın etkisi ile 5 subay ile 81 er şehit oldu. Bu şehitlere ilk şehitler denilmektedir.

5 Kasım 1914- İngiltere, Osmanlı Devleti’ne resmen savaş ilan etti.

6 Kasım 1914- Fransa, Osmanlı Devleti’ne resmen savaş ilan etti.

9 Kasım 1914- Çanakkale Boğazı’nda 6. Mayın hattı İntibah gemisi tarafından döküldü.

11 Kasım 1914- Osmanlı Devleti, İtilaf Devletlerine karşı savaş ilan etti.

14 Kasım 1914- Osmanlı Devleti, “Cihad-ı Ekber” ilan etti.

13 Aralık 1914- Kepez ile Anadolu Hamidiye Tabyası arasında demirli bulunan Mesudiye zırhlısı B-11 deniz altısı tarafından torpillenerek batırıldı.

17 Aralık 1914- Çanakkale Boğazı’nda 7. Mayın hattı Nusrat Mayın gemisi tarafından döküldü. Aynı gün 8. Mayın hattı Samsun gemisi tarafından döküldü.

30 Aralık 1914- Nusrat Mayın gemisi tarafından 9. Mayın hattı döküldü.

15 Ocak 1915- Fransız denizaltısı Saphir batırıldı.

20 Ocak 1915- Yarbay Mustafa Kemal 19. Tümen Komutanı olarak atandı.

5 Şubat 1915- Denizaltıların boğazı geçmesine mani olmak için boğazın güney kesimindeki son mayın hattının önüne bir mânia ağı kuruldu.

19 Şubat 1915- İngiliz ve Fransız filosu 12 zırhlı ve kruvazörüyle Çanakkale önlerine gelerek saldırı düzenine geçti. Yedi buçuk saat süren muharebede İtilaf kuvvetleri, uçaklarını da etkin olarak kullanıp binden fazla mermi attı. Buna karşılık Türk tarafı Orhaniye ve Ertuğrul tabyalarından 38 mermi ile karşılık verebildi. Gün boyunca Orhaniye

Bataryası komutanı da dahil olmak üzere 1 Alman subayı öldü, 1 subay ve 2 er şehit, 11 yaralı verildi.

23 Şubat 1915- 57. Alay, Halep ve Reşitpaşa vapurlarıyla Tekirdağ'dan, Çanakkale'ye hareket etti.

25 Şubat 1915- Saat 7.30'da 8 İngiliz gemisi ve 4 Fransız gemisi Çanakkale Boğazı'na doğru hareket etti. İtilaf donanması saat 09.45'te savaş düzenine geçti. İlyas Burnu fenerinden 10.600 metre lodos yönünde demirleyen Queen Elizabeth gemisi, saat 10.13'te Seddülbahir tabyasına ateşe başladı. Gün boyu devam eden muharebeler esnasında Orhaniye bataryası ancak bir mermi atabildi. Ertuğrul bataryası ise öğlene kadar düşman gemilerinin yoğun topçu ateşine maruz kalmış olmasına rağmen 74 mermi atışı yaptı. Bugün yapılan muharebeler sonunda giriş tahkimatının zayıf yanlarının güçlendirilmesi gerekliliği daha da hissedildi.

26 Şubat 1915- İntibah gemisi tarafından 10. Mayın hattı döküldü.

1 Mart 1915- Saat 09.45'te Birleşik Filo Seddülbahir'i bombardımana başladı ve saat 15.15'e kadar muharebe devam etti. Yapılan taarruzda 4 şehit ve 14 yaralı verildi. Ayrıca muharebede obüslerden bir topun arpacığı kırıldı ve hemen tamir edildi.

2 Mart 1915- İtilaf donanmasının başarısız bir harekât girişimi oldu.

3 Mart 1915- Albion, Prince George ve Triumph gemileri saat 13.00'ten 13.50'ye kadar Halileli bölgesindeki bataryaları ateş altına aldı. Muharebe gemileri, saat 18.10'a kadar Dardanos'a uzaktan ateş ederken Halileli bölgesindeki bataryalarla da ateş muharebeleri yapıldı ve saat 18.20'de ateş keserek Boğaz'dan çekildi. Bu muharebede 1. Obüs Bataryasından 1 subay şehit oldu, on bir er yaralandı.

4 Mart 1915- İtilaf güçleri altmış kadar asker ile Seddülbahir'e asker çıkarmaya başladı. Buradaki obüs bataryasının ateşi ve 27. Alay 10. Bölük çavuşlarından Mustafa oğlu Mehmed'in kumandasındaki yarım takımın kahramanca karşı koyuşu ile düşman durduruldu. Mehmet Çavuş mekanizması bozulan tüfeğin işe yaramadığını görerek düşmana taşla sopayla saldırdı.

5 Mart 1915- Queen Elizabeth ve onu koruma görevi alan Prince George muharebe gemisi, öğleye doğru Kabatepe'nin 2,5 mil lodos yönünde yerlerini aldı. Saat 12.15'te, Yıldız Tabyası gerisine atılan top mermisiyle başlayan muharebe hava kararınca kadar devam etti. Saat 18.00'de Boğaz girişinde bir muharebe gemisiyle, birkaç torpido bırakıldı.

6 Mart 1915- Birleşik Filo tarafından gündüz yapılan başarısız harekâtı gece harekâtı izledi. Amethyst hafif kruvazörü ve muhriplerin koruması ve Ocean ile Majestic muharebe gemilerinin desteği altında mayın arama-tarama faaliyetleri 6/7 Mart gecesi yapılmaya çalışıldı ancak, mayın hatlarını koruma bataryalarının yoğun ve etkili ateşleri altında başarısızlıkla sonuçlandı.

7 Mart 1915- Dört muharebe gemisinden oluşan Fransız tümeni Boğaz'a girdi. Saat 11.00'de hareket başlamış, saat 12.00'de İngiliz muharebe gemileri de dâhil oldu. Saat 15.00'te ise İngiliz-Fransız muharebe gemilerinin ateş kesmesi ile muharebe sona erdi. Muharebede Agamemnon ve Lord Nelson'a ateş isabeti sağlanarak hasar verdirildi.

7/8 Mart 1915- Nusrat Mayın gemisi tarafından 11. Mayın hattı döküldü.

8 Mart 1915- Birleşik filo başarısız bir saldırı düzenlendi.

9 Mart 1915- Sabah hava sisli, deniz durgun, hafif lodos esmektedir. Öğleye doğru Irresistible ve Prince George muharebe gemileri Boğaz'a girdi. Saat 15.00'te sis yoğunlaştı, topçu taburu Seddülbahir'i bombardıman eden gemilere zaman aralıklarıyla ateş etti. Birleşik Filo saat 16.30'da ateş keserek çekildi.

10 Mart 1915- Birleşik Filo, Bolayır bölgesinde keşif gerçekleştirmek amacıyla ağırlığı burası olmak üzere saldırı düzenledi.

11 Mart 1915- Bolayır bölgesi ağırlıklı olmak üzere harekât düzenlendi. Türk tarafının önemli bir kaybı olmazken harekât gece de devam etti.

13 Mart 1915- Bugün yapılan Boğaz Muharebesinde Türk topçusu, 369 mermi sarf etti. Gece de süren harekâta Boğaz'a giren mayın tarama filosunu korumakta olan Amethyst hafif kruvazörü, gece 00.30'da Dardanos ve Kepez ışıldıklarını ateş altına aldı. Gemiler Türk bataryalarının karşılık vermesi üzerine geri çekildi. Birleşik Filo, çoğu Amethyst kruvazöründe olmak üzere, toplam 27 ölü 43 yaralı verdi. Türk tarafında ise iki top kürsüsünün ön ayakları kırıldı.

16 Mart 1915- Amiral Carden görevinden alındı yerine yardımcısı Amiral De Robeck atandı.

17 Mart 1915- Queen Elizabeth gemisinde bir toplantı yapıldı. Birleşik Filo Komutanı De Robeck, Kurmay Başkanı Keyes, Limni Üs Komutanı Wemyss, Fransız Filo Komutanı Guepratte, Akdeniz Bağlaşık Kuvvetleri Komutanı Hamilton, Fransız Doğu Sefer Kuvveti

Komutanı De Amade'nin katıldığı toplantıda 18 Mart günü gerçekleştirilecek taarruz planı karara bağlandı.

18 Mart 1915- Güneş doğmadan Yüzbaşı Serno ve Deniz Kurmay Yüzbaşı Schneider Bozcaada yönünde keşif için havalandı. Truva harabeleri üzerine gelindiğinde, ortalık aydınlandı ve Bozcaada doğrultusu iyice görülmeye başladı. Muharebe gemilerinin Çanakkale Boğazı'na doğru ilerledikleri görüldü. Bunun üzerine Yüzbaşı Schneider gerekli gözetmeleiyi yaparak zaman kaybetmeden geri döndü. Saat 10.30'da altısı ileride ve dördü geride olarak on muharebe gemisinin Boğaz'a doğru ilerlemekte olduklarını kıyı gözetleme postaları bildirdi. Saat 11.00'e doğru Seddülbahir yönünden savaş gemileri görülmeye başladı. En önde Triumph, bunu sırayla Agamemnon, Lord Nelson, Queen Elizabeth, Inflexible, Prince George muharebe gemileri izlemekteydi. Saat 11.15'te Triumph, Halileli sırtlarına ilk mermiyi attı, İntepe'deki bataryalar buna karşılık vermeye başladı. Saat 11.30'da dört Fransız gemisi de boğaza girdi. Böylece Çanakkale Boğazı'nın içinde altısı İngiliz ve dördü Fransız olmak üzere 10 muharebe gemisi girdi. Saat 11.45'te Queen Elizabeth'in bir mermisi Çanakkale gümrük binası arkasına düşerek yangın çıkardı. Saat 12.20'de Çimenlik Tabyası cephaneliğine bir mermi isabet etti, dumansız barut hartuçlarını tutuşturdu. Saat 13.20'de Anadolu Hamidiye Tabyası ateşe başlayarak Karantina hizasında bulunan ve Dardanos'a yaklaşmak isteyen Fransız Bouvet muharebe gemisini ateş altına aldı. Saat 14.00'te Anadolu Hamidiye Tabyası tarafından ateş altına alınan Bouvet muharebe gemisinde birkaç isabet görüldü. Sonra birdenbire hafif bir duman yükselerek gemi yana yatmaya başladı. Bouvet üç dakika sonra battı. Saat 15.15'te Namazgâh kışlasına düşen bir mermi, kışlanın çatısını uçurdu, uzun ve boğucu bir siyah duman ve alev sütunu yükseldi. Saat 16.30'da Irresistible iskele yönüne yattı ve duman içinde kaldı. Saat 18.00'de düşman gemileri yavaş yavaş çekilmeye başladı ve böylece akşama kadar süren Boğaz Muharebesi'nde ateş kesildi. Gün boyu devam eden muharebelerde Türk tarafı şehit ve yaralı olarak toplam 79 kayba uğradı. Almanların kayıpları, ölü ve yaralı olarak 18'dir. Böylece iki Bağlaşık devletin toplam kaybı 97'dir. Birleşik filonun ise Bouvet, Ocean ve Irresistible gemileri batarken, Inflexible, Golva, Suffren ve Agamemnon gemileri savaş dışı kaldı. İnsan kayıpları ise 800'ü buldu.

26 Mart 1915- Mareşal Liman von Sanders, Plevne Vapuru ile Gelibolu'ya geldi ve 5. Ordu Komutanlığı'nda göreve başladı.

17 Nisan 1915- Çanakkale- Kepez önlerinde karaya oturan E-15 İngiliz denizaltısı ele geçirildi.

23 Nisan 1915- İtilaf kuvvetleri, Maydos'u (Eceabat) bombaladı.

25 Nisan 1915- Müttefikler, Seddülbahir ve civarındaki koylara, Arıburnu'na; Fransızlar ise Kumkale'ye oyalama çıkarması yapacaktı. Olası çıkarma ihtimaline karşı Türk tarafı şu şekilde konuşlandı; Yarımada'nın güneyi, Albay Halil Sami komutasındaki 9. Tümen'in, Yarbey Kadri Bey, komutasındaki 26. Alay'ı tarafından savunuluyordu. Alayın sorumluluk sahası Kum Tepe'nin kuzeyindeki Çam Tepe'den başlayarak, güneyde Kereviz Dere'ye kadar uzanıyordu. Yarımada'nın kuzeyinde ise 9. Tümen'e bağlı Yarbey Şefik Aker komutasındaki 27. Alay tarafından üstlenildi. Alay'ın sorumluluk bölgesi güneyde Çam Tepe'den başlıyor, kuzeyde Büyük Anafartalar Azmak Dere ağzına kadar uzanıyordu. 12 km'lik bu sahil şeridi, Binbaşı İsmet komutasındaki 2. Taburu tarafından savunuluyordu. Kumkale'de ise 31. Alay'a bağlı 2. Tabur kuvvetleri konuşlandı. Ancak buradaki 6. Bölük kuvvetleri, diğer çıkarma sahillerinden farklı olarak 2 adet ağır makineli tüfeğe sahipti. Kumkale sahili 25 Nisan günü karaya çıkacak 3.000'den fazla Fransız askerine karşı, ihtiyat kuvvetlerinin yetişeceği 2 saat zarfında toplam 240 Türk askeri tarafından savunuldu. Düşman kuvvetlerinin taarruz planı ise şu şekildeydi: Asıl kuvvetler, iki bölgeye- Kabatepe ve Seddülbahir kıyılarına- çıkarılacak, kuvvet çoğunluğu az bir farkla Seddülbahir kesiminde bulunacaktı. İki tümenden kurulu ve Anzak adıyla bilinen Avustralya ve Yeni Zelanda Kolordusu; Kabatepe dolaylarından ilk hedef olarak Conkbayırı-Kocaçimen Tepesi hattını ele geçirecek, buradan Maltepe üzerine ilerleyerek yarımada'yı kuzeye karşı tıkayacak ve Kilitbahir Platosu'na taarruz için hazırlanacaktı. Seddülbahir bölgesine çıkarılacak asıl kuvvetlerin birinci kademesini, 29. İngiliz Piyade Tümeni teşkil edecek ve ilk hedefi Alçıtepe olacaktı. Fransız Tümeninden bir Tugay, Kumkale'ye çıkarılacaktı. Bu hareket 48 saat süreli olup görevi Türk savunmasının kanat kuvvetlerini yerlerine bağlayarak, topçularının Kumkale'ye kaydırılmalarını önlemektir.

26 Nisan 1915- Sabah'tan itibaren İngilizler Türk mevzilerine yoğun bir bombardıman gerçekleştirdi. Bu bombardımanlarını özellikle 57. Alay üzerinde topladı ve alayın batı kanadına taarruza geçti ise de, sert karşılık görerek ve geri atıldı.

27 Nisan 1915- Yüksek Sirt-Merkeztepe-Kırmızısirt-Kanlısirt hattı üzerinde, 19. Tümen'in merkez ve güney kanadındaki birliklerle, saat 07.30'da Anzac Kolordusuna karşı taarruz gerçekleştirildi.

27 Nisan 1915- Fransızlar Anadolu yakasındaki çıkarmayı sona erdirdi.

27/28 Nisan 1915- Anzaklara toparlanma fırsatı vermeden bastırmak ve denize dökmek için 19. Tümen gündüz gerçekleştirdiği taarruz planı dâhilinde gece de taarruza devam etti. Ancak yoğun topçu ateşi altında sonuca ulaşamadı. Gündüz ve gece sürdürülen muharebeleri ilginç sonucu şuydu ki, harekât sonucunda oluşan mevzi hatları küçük dalgalanmalar dışında, bundan sonraki muharebelerde değişikliğe uğramadan devam edecekti.

28 Nisan 1915- Seddülbahir bölgesinde sabah denizden ve karadan Türk savunma hattının her iki yanına yönelik başlayan İngiliz ve Fransız taarruzları başlangıçta gelişmeler gösterse de durduruldu.

29/30 Nisan 1915- Anzak kuvvetleri başarısız bir taarruz denemesi gerçekleştirdi.

30 Nisan 1915- Boğazı geçmeyi ilk başaran AE-2 denizaltısı batırıldı.

1 Mayıs 1915- Kıyı hattına sıkışmış olan Anzak askerinin buradan sökülebilmesi için Bombasirtı batısı-Boyun Noktası-Merkeztepe birinci hedef noktası; Haintepe ikinci hedef noktası olarak sabah saat 05.00'da Türk topçu bataryasının ateş desteği ile taarruza geçildi. Gün boyu devam eden taarruzlardan sonuç alınamadı.

1/2 Mayıs 1915- İngilizler, Lale Baba Tepesi'ni etkisiz hale getirmek için gerçekleştirdiği saldırıda başarısız oldu.

3-4 Mayıs 1915- Türk tarafı, Seddülbahir bölgesinde İngiliz ve Fransız hatlarına taarruz harekâtı gerçekleştirdi. Albay Von Sodenstern'in iyi planlamadan hatta aceleye getirerek yaptığı bu harekât 15. Tümen'den 5.100 askerin kaybedilmesine neden oldu.

4 Mayıs 1915- İngilizler Lale Baba'da gerçekleştirdikleri baskını, Kabatepe kesimindeki girişimi izledi. Ancak daha kıyıya çıkmadan Türk tarafının etkili atışları ile 14 kayıp verdiler ve karaya çıkabilenler de şiddetli bir direnişle karşılaştıklarından, geri çekilmek zorunda kaldı.

7 Mayıs 1915- İngilizler, Alçitepe'yi ele geçirebilmek için sabah 10.00'dan itibaren donanma ve kara topçusunun başlattığı ateşle saldırıya geçti. Gün boyu devam eden muharebelerde çıkarma güçleri durduruldu.

8 Mayıs 1915- İngiliz-Fransız kuvvetleri Hamilton'un planlaması dâhilinde Alçitepe'yi ele geçirmek için sabah saat 10.15'te başladıkları taarruzlarında başarılı olamadı.

11 Mayıs 1915- Harbiye Nazırı Enver Paşa, Çanakkale Cephesi'ne geldi.

12/13 Mayıs 1915- Muavenet-i Milliye Torpidosu Komutanı Ahmet Bey ve Yüzbaşı Firle Morto Koyu'nda İngiliz Goliath zırhlısını torpilleyerek batırdı.

17 Mayıs 1915- Mustafa Kemal Bey, Arıburnu Cephesi Komutanlığı'ndan ayrıldı. Görevini Esat Paşa devraldı.

19 Mayıs 1915- Enver Paşa'nın 11 Mayıs 1915 günü Çanakkale Cephesi'nde yaptığı teftiş esnasında, Arıburnu'ndaki düşmanın bir an savuşturulması yolunda, 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders'e isteği üzerine taarruz hazırlıklarını başlattı. Bu amaçla İstanbul'da bulunan 2. Tümen'de 5. Ordu Komutanlığı emrine verildi. Taarruz, 19 Mayıs 1915 sabahı saat 03.30'da Arıburnu Cephesi'nin tamamında aynı zamanda başladı. Saldırıya katılan tümenlerin ve bunların bağlısı birlik komutanlarının tamamının bütün çabalarına rağmen, her an bir Türk saldırısı beklemekte olan hazırlıklı düşmanın, yoğun ateşler ile ön hatlar üzerinde oluşturduğu mermi duvarı aşılamadı. Bir iki netice haricinde, hiçbir noktada düşman hatlarına ulaşamadı ve yaklaşık 5 saate yakın süren taarruz 3.420 şehit, 6.064 yaralı ve 486 kayıp olmak üzere toplam 9.970 kayıp ile sonuçlandı.

24 Mayıs 1915- Arıburnu bölgesinde, 19 Mayıs 1915 günü gerçekleştirilen taarruzda verilen kayıpların defni ve kaldırılması için 9 saat süreli ateşkes yapıldı.

25 Mayıs 1915- Alman Yüzbaşı Otto Hersing komutasındaki U-21 denizaltısı Kabatepe açıklarında İngiliz Triumph Zırhlısını torpilleyerek batırdı.

27 Mayıs 1915- Alman Yüzbaşı Otto Hersing komutasındaki U-21 denizaltısı Kabatepe açıklarında İngiliz Majestic Zırhlısını torpilleyerek batırdı.

28/30 Mayıs 1915- Arıburnu'nun kuzeyindeki Sazlıdere'nin denize doğru uzandığı kesimde yer alan yükseltiler üzerinde, her iki tarafında ileri karakolları bulunmaktaydı. Bu noktayı ele geçirmek amacıyla 28 Mayıs gecesi Anzak kuvvetleri harekâta geçti. Bu çarpışmalarda Balık Tepe üzerindeki Türk ileri karakolu Anzaklar tarafından ele geçirilmesine rağmen 19. Tümen ve Arıburnu'nda Sağ Kanat Komutanı Yarbay Mustafa Kemal'in himayesinde gerçekleşen karşı saldırı ile geri alındı. Bu çarpışmalar sırasında Balık Tepe civarında yaralanan ve sonrasında şehit düşen, süvari bölüğünden Üsteğmen Halit ve Teğmen Ali Rıza, Büyük Anafarta Köyü'nde toprağa verildi. Verdiğimiz şehitlerimizin anısını yaşatmak için Balık Tepe'nin adı, sonradan "Halit ve Rıza Tepesi" olarak isimlendirilmiştir..

30 Mayıs 1915- Kumkale'deki başarısızlık sebebiyle Çanakkale Fransız kuvvetleri komutanı D. Amade görevinden alındı. Yerine General Gouraud getirildi.

1 Haziran 1915- Mustafa Kemal Bey, Albaylığa terfi etti.

4 Haziran 1915- İngiliz ve Fransız kuvvetleri Güney Grubu bölgesinde saat 08.00 itibariyle saldırıya geçti. Gün boyu devam eden çetin muharebeler sonunda 350 metrelik ilerleme sağlayabildi.

5 Haziran 1915- Dâhiliye Nazırı Talat Paşa, Edirne Valisi Hacı Adil, Dr. Nazım ve İsmail Canbulat Beyler, Esat Paşa'yı karargâhında ziyaret ederek savaş hakkında bilgi aldı.

21-22 Haziran 1915- Gelibolu Yarımadası Güney Grubunda İngiliz ve Fransızlar tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen bu harekâtın ilk hedefi 83 Rakımlı Tepe oldu. İki gün süren muharebelerde, 600 metrelik taarruz cephesinde yalnız birinci Türk savunma hatlarıyla 83 Rakımlı tepeyi işgal eden Fransızlar, planlamaları gereği ulaşmaları gereken hedeflere ulaşamadı. Muharebeler esnasında çok ciddi kayıplara uğrayan 2. Tümen Güney Grup Komutanlığı'nca verilen 22 Haziran 1915 tarihli bir emirle 23 Haziran'da 12. Tümen ile değiştirildi. Muharebeler süresince İngilizler, deniz piyade tümeni, topçu ve makineli tüfekleriyle Fransız kuvvetleri destekledikleri gibi, 8. İngiliz Kolordusu da, cephenin batı kesiminde 7. ve 9. Türk Tümen birliklerine karşı gösteriş taarruzlarında bulundu. Bu muharebenin sonucu hakkında 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders'in 22 Haziran 1915'te Enver Paşa'ya gönderdiği uzun ve ayrıntılı raporunda şu ifadeler önemli yere sahiptir: "Düşman öteden beri ve özellikle son zamanlarda yaptığı taarruzlarda, anlatılamayacak derecede çok cephane ve az insan harcıyor. Merak nedeniyle düşmanın bir dakikada obüs ve gemi toplarıyla 150 mermi attığı sayılmıştır. Biz ise, pek çok insan, az cephane feda ediyoruz." Bu ifadelerde göstermektedir ki iki gün devam muharebelerde Türk askerinin kahramanca savunma azmi dikkate değerdir. Tarafların kayıpları ise 26 Haziran 1915 günü Liman von Sanders'in, Başkomutanlık Vekaleti'ne gönderdiği rapora göre; İngiliz ve Fransızlar 7.000 civarında, Türk tarafı ise 5.800 civarında idi.

28 Haziran-5 Temmuz 1915- Gelibolu Yarımadası Güney Grubu'nda gerçekleştirilen bu muharebeler Çanakkale Savaşlarının en kanlı muharebelerine tanıklık etti. 28 Haziran'da saat 00.20'de başlayan İngiliz bombardımanı aralıklarla sürdüğü gibi sabah saat 09.00'dan itibaren gittikçe şiddetlenmeye başladı. Böylece Türk savunma mevzileri ve ilerisindeki tel örgü engelleri yerle bir oldu, telefon hatları koptu haberleşme olanağı kalmadı. Yoğun kara ve gemi topçu ateşiyle desteklenen İngiliz taarruzları sonunda Zığındere batısındaki Türk mevzilerini tamamıyla ele geçirdi.

27/28 Haziran gecesi İngilizlerin sol kanatta 7. ve 12. Türk Tümenleri cephelerinde yaptığı gösteriş taarruzları, etkili olmadı, Türk birliklerinin karşı taarruzu ile geri atıldı.

29 Haziran gecesi Türk tarafı topçu desteğinde saat 22.00'da taarruza başladı. Ancak çok sayıdaki İngiliz makineli tüfek ve topçusunun şiddetli ateşleri karşısında, bu taarruzdan istenilen sonuç alınamadı.

İngilizlerin 30 Haziran saat 05.00'den itibaren Zığındere'ye yönelttiği taarruz ve 126. Alay ile 16. Alay cephelerine yönelttiği taarruz karşı taarruzla püskürtüldü.

2 Temmuz saat 18.00'da yapılan Türk taarruzu başarılı olmadı. 5 Temmuz günü gerçekleştirilecek olan taarruzun başlamak üzere olduğunu anlayan İngilizler taarruzdan yarım saat önce bombardımana başladı. Buna rağmen Türk kuvvetleri saat 03.45'te plan dâhilinde ateş açmadan süngü takılmış olarak taarruza geçti. Hızla eriyen Türk kuvvetlerini takviye için Kolordudan yardım istendi. 3. Tümen Komutanı, bir kısım takviye birlikleriyle taarruzu sürdürmeyi denediyse de, İngilizlerin şiddetli makineli tüfek ateşleri karşısında başarılı olamadı. 5 Temmuz günü muharebesinde taarruz gücünün %40 kaybedildi. Diğer taraftan 28 Haziran'dan beri devam eden muharebelerde ise toplam kayıp 16.000 kişiye ulaştı.

4-5 Temmuz 1915- Yazar Ali Canip, Seddülbahir'i ziyaret etti.

9 Temmuz 1915- Vehip Paşa, Güney Grubu'na gelerek komutayı Weber'den devraldı.

12 Temmuz 1915- Gelibolu Yarımadası Güney Grubu'nda gerçekleştirilen bu muharebeler İngiliz ve Fransız birliklerinin saat 04.30'da cephenin sol kanadındaki 4. ve 7. Türk Tümeni cephelerini karadan, denizden ve on dört kadar uçakla havadan olmak üzere üç saat kadar bombardımana tutmasıyla başladı. Bu sürede 60.000'e yakın çeşitli çapta top mermisi harcadılar. Bombardımanlar sırasında, tüm telefon bağlantıları koptu, Türk birlikleri arasındaki haberleşme kesildi, birinci hat siperleriyle ihtiyatların siperleri ve irtibat hendekleri kullanılamaz hale geldi. Saat 14.30'a kadar süren çarpışmalarda, 83 Rakımlı Tepe kuzey sırtları üzerindeki mevzilerle diğer bir kısım mevziler, Fransızların eline geçmiş bulunuyordu. Bu bölgedeki Türk ihtiyatlarının karşı taarruzlarıyla Fransız ilerlemesi durdurulduğu gibi 11 er de esir olarak alındı. İngilizler ise saat 15.00'te 7. Tümen'in doğu kanadına yönelttiği taarruzda, Kanlıdere'nin iki yamacındaki Türk mevzilerinden birkaçını almayı başardıysa da, Kanlıdere doğu yamaçlarında ilerleyen İngiliz birlikleri, Türk topçusunu, saat 16.30'da başlattığı etkili ateşler yüzünden, ele geçirdiği mevzilerin bir kısmını boşaltmak zorunda bıraktı.

13 Temmuz 1915- Gelibolu Yarımadası Güney Grubunda gerçekleştirilen bu muharebeler İngiliz ve Fransızların sabah erken saatlerde başlattıkları topçu atışları saat 07.30'a kadar sürdü. Bu yoğun topçu ateşini İngiliz piyadelerinin saat 07.30'daki 7. Tümen cephesine başlattıkları taarruz izledi. Türk piyade ve etkili topçu ateşleri karşısında duraklayan İngilizler, daha önce ele geçirilen yerler de dâhil olmak üzere geri çekilmek zorunda kaldı. İki gün devam eden Zığındere Muharebeleri'nde İngilizler Kemal Bey tepesinin (83 Rakımlı Tepe) bulunduğu sırtlarda Kerevizdere'ye egemen bir hat tuttu ise de Türk birliklerinin direnişini kıramadı ve hedefine ulaşamadı. Muharebelerin en yoğun geçtiği 4., 6., ve 7. Türk Tümenlerinin sorumluluk bölgelerinde verilen Türk kayıplarının toplamı 113'ü subay ve 9.462 erdi.

25 Temmuz 1915- Joule adındaki Fransız denizaltısı Çanakkale Boğazı'ndan geçerken Türk tarafının bıraktığı mayınlardan birine çarparak battı.

6-10 Ağustos 1915- Conkbayırı Tepesi-Kocaçimen Tepesi sınırı ile Anafartalar Cephe'sine hakim tepeleri ele geçirmek için 6 Ağustos akşamı başlayacak hareketin öncesinde Türk askerlerinin dikkatini başka yöne çekmek ve Arıburnu Cephesi'ndeki Türk askerlerini yerinde bırakmak ve hedef olarak göze kestirilen yerlere kuvvet kaydırılmasını önlemek amaçlandı. Hedef doğrultusunda 1. Avusturya Tümeni tarafından gerçekleştirilen ve Kanlı Sırt üzerindeki Türk kuvvetlerini Karayörük Deresine atmak için saldırıya geçildi.

Türk askerlerinin ön sınırları üzeri, düşman bombardımanlarına karşı önlem amaçlı taşlarla kapatıldı. Siperlerin ön kısmında, ateşe yer açmak için siperde delikler açıldı. Yoğun bombardıman nedeniyle siperde açılan deliklerinin çoğu kapandı. Siperlerin üzerini örten taşların büyük bölümü çöktüğünden, Anzak askerlerine ilk anda yapılan savunma yetersiz kalmıştır. 10 Ağustos 2015 tarihine kadar devam eden savaşlarda Kanlı Sırt üzerinde kaybedilen siper geri alınamadı. 16. Tümen ve takviye olarak gönderilen 13., 15., ve 57., Alay birliklerinin bu muharebelerdeki kaybı şehit ve yaralı olarak 7.164 kişi idi.

6-13 Ağustos 1915- İngilizler 6 Ağustos 1915 tarihi akşamı, hava karardıktan sonra Arıburnu Cephesi'nin kuzeyinden başlayacak ve Anafartalar sahillerine de içine alacak harekâtlarını örtmek ve bu harekâtlara karşı kullanılmak üzere Seddülbahir Cephesi'nden kuzeye kaydırılması muhtemel Türk askeri kuvvetlerini yerinde tespit etmek amacıyla taarruz gerçekleştirdi. 13 Ağustos 1915 tarihine kadar tarafların bölgede sürdürdükleri küçük çaplı girişimler sonucu değiştirmede, Seddülbahir Cephesi'ndeki çarpışmalar, düşmanın tahliyesine kadar birkaç sınırlı taarruz girişimi haricinde mevzi muharebeleri şeklinde devam etti.

6-10 Ağustos 1915- Akdeniz Seferi Kuvvetler Başkomutanlığı Karargâhı'nın hazırladığı taarruz planına göre asıl taarruz, Conk Tepesi-Kocaçimen Tepesi hattına yönelik olacaktı. 6 Ağustos 1915 günü Kanlı Sirt Muharebesi'nin başlaması ve bu sirt üzerinde Anzakların elde ettiği kısmi başarı, Kuzey Grubu Komutanlığı'nı harekete geçirdi ve ihtiyatta tutulan 9. Tümen bölgeye sevk edildi. Conk Tepesi yönünde taarruz eden düşman, verdiği zayıat nedeniyle durakladı ve taarruz hızı kesildi. Bu kesime saldıran Yeni Zelanda Tugayı, Şahin Sırtı'nın batısında gereğinden fazla zaman kaybetti ve o sırada boş durumda olan Conk Tepesi'ni ele geçirme fırsatını yitirdi. 8 Ağustos 1915 günü biterken yaşanan en önemli gelişme ise 19. Tümen komutanı Albay Mustafa Kemal Bey'in (Atatürk) Anafartalar Grubu Komutanlığı'na atanması oldu. 9 Ağustos 1915 sabahı erken saatlerde İngilizler, Conk Bayır'ı üzerindeki taarruzlarını tekrarladı. Topçu desteğini de arkasına alan düşmanın bu girişimi sonuçsuz kaldı. 10 Ağustos 1915 günü sabah saat 04.30'da Conk Bayırı'nda düşmana karşı süngü hücumu gerçekleştirildi ve İngilizler, yerlerinden söküldü.

7 Ağustos 1915- İngilizler tarafından 6 Ağustos günü Arıburnu üzerine gerçekleştirilen taarruzu desteklemek amacıyla Yüksek Sirt hattına Anzaklar tarafından bir saldırı gerçekleştirdi.

8 Ağustos 1915- Barbaros Hayrettin zırhlısı, Turgut Reis ile görev değişiminde iken Bolayır açıklarında E-11 tarafından torpillenerek batırıldı.

9 Ağustos 1915- 6 Ağustos 1915 gecesi saat 22.00'den itibaren Anafartalar Cephesi sahillerine çıkan İngiliz 9. Kolordusu, 7 Ağustos 1915 akşamından sonra sahilden içeriye doğru en fazla 800 metre kadar ilerleyebildi ve Mestan Tepe ile Karakol Dağı'nın batı yönündeki küçük bir bölümü ele geçirdi. 5. Ordu Komutanı Liman von Sanders, Saros Grubu Komutanı Albay Ahmet Fevzi (Tümay)'a 8 Ağustos 1915 tarihi akşamı Anafartalar Cephesi'nde bulunan düşmana saldırı emri verdi. Fakat Fevzi Bey, birliklerin hazır olmadığı gerekçesi ile emri yerine getirmede. Bunun üzerine Albay Ahmet Fevzi Bey görevinden alınarak yerine 8 Ağustos 1915 akşamı 19. Tümen Komutanı Albay Mustafa Kemal Bey atandı. Böylece Anafartalar'a çıkarma yapan düşmana karşı saldırı harekâtı 9 Ağustos tarihine kaldı. Ancak İngilizler de asıl taarruzu 9 Ağustos 1915 günü yapacaklardı. Buna rağmen Türk tarafının taarruzu İngiliz taarruzundan önce başladı. Anafartalar Ovası'na hâkim bütün yükseltileri ele geçirmeyi planlayan İngilizler, harekete geçmeden 9 Ağustos 1915 günü sabah saat 04.00'te Türk taarruzu başladı. İngilizlerin giriştiği karşı taarruzlar da durduruldu.

13 Ağustos 1915- 57. Alay Komutanı Yarbay Hüseyin Avni Bey karargâhına düşen bir obüs mermisi ile şehit oldu.

14 Ağustos 1915- E-2 denizaltısı Samsun gemisini torpilleyerek batırdı.

Mariot adlı Fransız denizaltısı mânia ağlarına takılıp battı.

21-22 Ağustos 1915- Birinci Anafartalar Muharebesinde başarısız olan İngilizler komuta kademesinde değişikliğe gidip, yeni kuvvet takviyesi ile bir kez daha taarruz hazırlıklarına başladı. 21 Ağustos 1915 tarihi günü başlatılmasına karar verildi. Yeni saldırıda gerçek hedef olarak İsmailoğlu Tepeleri ile Yusufçuk Tepe'nin ele geçirilmesi ön görüldü. Asıl taarruz istikametinin her iki yanında yer alan diğer kesimlerde, bir anlamda cephenin tamamında da taarruz edilecekti. Ancak bu taarruzlar, keşif saldırısı özelliğinde olacak, sadece İsmailoğlu Tepeleri'nin güneyinde yer alan ve Damakçılık Bayırı'nı himaye eden Bomba Tepe'nin de ele geçirilmesine çalışacaktı. 22 Ağustos 1915 sabahı İngilizler, Kayacık Ağılı civarında ele geçirdikleri Türk mevzisinin daha da ilerisine yönelmek ve buradaki durumlarını geliştirmek amacıyla taarruzlarını tekrarlamalarına rağmen başarı sağlayamadı.

23 Ağustos 1915- Enver Paşa, Kurmay Başkanı Tümgeneral Bronzart ile birlikte Gelibolu Yarımadası'na geldi.

27-28 Ağustos 1915- Bomba Tepe, Abdurrahman Bayırı üzerinden Kocaçimen Tepesi'ne ulaşmak isteyen kuvvetler için aşılması gereken en önemli engeli oluşturmaktadır. Bu nedenle bu nokta Türk kuvvetleri tarafından güçlü bir direnek haline getirildi. Ayrıca bu nokta 9. İngiliz Kolordusu ile Arıburnu bölgesindeki Anzak Kolordusu'nun bağlantı ve ara hattını tehdit etmektedir. Bütün bu gerekçeleri etkisiz kılmak için 27 Ağustos 1915 günü saat 17.00'da General Cox emrinde mürettep kuvvetler taarruza geçti. 28 Ağustos 1915 sabahına kadar devam eden çarpışmalarda bazı mevziler taraflar arasında el değiştirdiyse de İngilizler Bomba Tepe'nin zirve noktasına ulaşamadı. Bu muharebeden sonra düşmanın en son askerini tahliye etmesine kadar geçen sürede, Çanakkale Cephesi'nde çarpışmalar, tamamen mevzi muharebeleri şeklinde geçti.

14 Eylül 1915- Nusrat Mayın gemisinin kaptanı Tophaneli İbrahimioğlu Yüzbaşı Hakkı, Kasımpaşa Askeri Hastanesi'nde vefat etti.

E-7 İngiliz denizaltısı Marmara Denizi'ne girerken Nara'daki mânia ağına takıldı. Mürettebatının esir alınmasından sonra açtığı deniz musluklarından dolayı battı.

3 Ekim 1915- Nihat (Anılmış) Paşa, Çanakkale Boğazı (Akdeniz Boğazı) Müstahkem Mevkii Komutanı oldu.

14 Ekim 1915- Sir Ian Hamilton görevinden alındı.

15 Ekim 1915- Hamilton'un yerine General Monro atandı.

30 Ekim 1915- Fransızların Turquoise denizaltısı kıyı topçusunun isabetli atışlarıyla hasar gördü, denizaltı ele geçirildi ve ismi de onu vuran erin ismine atfen Müstecip Onbaşı oldu.

25 Kasım 1915- Gece yağan yoğun yağmur önemli kayıpların verilmesine neden oldu.

26/27 Kasım 1915- Meydana gelen fırtına, yağış ve ardından oluşan sellerden 269 Hintli asker öldü. 80'i sulara kapılıp kayboldu.

27/28 Kasım 1915- Şiddetli bir fırtınayla birlikte kar yağmaya başladı. Sıcaklık sıfırın altına kadar düştü. Donma vakaları görülmeye başladı. Toplam kayıp 556 kişiyi buldu.

30 Kasım 1915- Padişah V. Mehmet Reşat, 27. ve 57. Alaylara altın ve gümüş madalya verilmesi için İrade-i Seniyye çıkardı.

10 Aralık 1915- Hastalanan Anafartalar Grup Komutanı Mustafa Kemal Bey görevini Fevzi Paşa'ya bırakarak beraberindekilerle birlikte- Fethi (Okyar), Bahattin Şakir ve Tevfik Rüştü (Aras) Beylerle- İstanbul'a döndü.

19 Aralık 1915- İtilaf güçlerinin Arıburnu ve Anafartalar'ı tahliyesi tamamlandı.

27 Aralık 1915- 57. Alay sancağına “Üstün Hizmet ve Kahramanlık Nişanesi” olarak altın ve gümüş madalyaları takıldı.

9 Ocak 1916- İtilaf güçlerinin Seddülbahir'i tahliyesi tamamlandı. Böylece Türk tarafının “Çanakkale Cephesi Harekatı”, İngilizlerin ise “Gelibolu Harekatı” olarak adlandırıldıkları bu muharebeler fiilen sona erdi. Çanakkale Muharebeleri sırasında askeri dehasını ortaya koyan ve “Anafartalar Kahramanı” unvanı ile tanınmaya başlanan Mustafa Kemal'in yanı sıra Türk İstiklal Savaşı'nın komuta heyetini oluşturan subaylarımızın birçoğu, Çanakkale Cephesinde görev yaptı. Fevzi Çakmak, Cevat Çobanlı, Kazım Karabekir, Fahrettin Altay, Cafer Tayyar Eğilmez, İzzettin Çalışlar, Şükrü Naili Gökberk, Şefik Aker, Reşat Çiğiltepe bu subaylarımızdan birkaçıdır. Adı geçen bu subaylarımızın İstiklal Savaşı sırasında verilen muharebelerde uyguladıkları taktik anlayışlarda, Çanakkale Muharebeleri sırasında edinilmiş tecrübelerin izlerini bulmak mümkündür (Boylat, 2019).

Şehitlik Olgusu ve Çanakkale Savaşı

İslam düşüncesinde şehit kavramı, Allah yolunda bir Müslümanın hayatını vermesi anlamına gelmektedir. Özellikle insanlar için kutsal bir anlam taşıyan vatanları uğruna düşmanlarıyla mücadele etmesi ve savaşması İslam dini içinde özel bir öneme sahiptir (Öztürk'den aktaran Sezen 2010) Bu vatani savunma anlayışı çerçevesinde dini metinlerde teşvik ve yönlendirmelere sık sık rastlanabilir. Savaşın İslam düşüncesi içerisinde kişiler için önemi, sonuçları açısından elde edilecek manevi .dül ve karşılıklarıdır. Manevi olarak savaş sonrası elde edilebilecek iki makam şehitlik ve gaziliktir. Şehitliğin cennette peygamberlerden sonra en yüksek mertebe olduğu ve birçok nimetle ödüllendirilecekleri Kuran-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in sözlerinde yer almaktadır. Ayrıca birçok şair ve yazarın edebi eserlerinde de Çanakkale savaşı gibi bir milletin kendi vatanlarını savunması sonucu ulaşılan şehitlik ve gazilik destansı bir dille övülmüştür (Sezen, 2010).

Seddülbahir çevresinde 21-22 Haziran 1915 tarihi günü meydana gelen Birinci Kerevizdere Muharebesi esnasında sağ kolunu kaybeden Fransız General Gouraud, savaşıla ilgili unutamayacağı bir olayı hatıralarında şu şekilde anlatıyor: (Ünalp, 2015)

“Hiç unutmam, muharebe başlamadan önce çevremizdeki tabiat nefis güzellikteydi. Su çiçekleri, papatyalar, leylaklar bir gökkuşağı alemini yaratıyordu. Ve şimdi savaş başlamış, savaş sahasında dövüş bitmiş, o güzelim tablo kan revan içindeydi. Yaralı ve ölülerin arasında dolaşıyorduk. Türk ve Fransız askerleri süngü savaşında ağır zayıat vermişlerdi. Bu sırada gördüğüm bir hadiseyi ömrüm boyunca hiç unutmayacağım. Yerde bir Fransız askerî yatıyor. Bir Türk askerî kendi gömleğini yırtmış, onun yaralarını sarıyor, kanlarını temizliyordu. Tercüman vasıtası ile bir konuşma yaptık. “Bu Fransız yaralanınca yanıma düştü. Cebinden yaşlı bir kadın resmi çıkardı. Birşeyler söyledi, anlamadım. Ama herhalde annesi olacaktı. Benimse kimsem yok. İstedim ki, o kurtulsun, anasının yanına dönsün.” Bu asil ve alicenap duygu karşısında hüngür hüngür ağlamaya başladım. Bu sırada, emir subayım Türk askerinin yakasını açtı. O anda gördüğüm manzaradan yanaklarımdan sızan gözyaşlarımın donduğunu hissettim. Çünkü, Türk askerinin göğsünde, bizim askerinkinden çok daha ağır bir süngü yarası vardı ve bu yaraya bir tutam ot tıkamıştı. Az sonra ikiside hayata veda ettiler.” (Uslu'dan aktaran Ünalp, 2015).

“13 Mayıs 1915'te İstanbul'dan Arıburnu'na sevk edilen 2'nci Tümenin çoğunu aralarında İstanbul Lisesi öğrencilerinin de bulunduğu Darülfünunlu gönüllüler oluşturmuştu. İstanbul Sultanisi (İstanbul Erkek Lisesi) öğrencilerinden 50 öğrenci, gönüllü olarak Çanakkale Cephesine katılmak amacıyla başvuruda bulunmuş, geride kalanlar, cepheden dönecek yaralı arkadaşları için okulu revir haline getirmişlerdi. O dönemde İstanbul Erkek Lisesi, günümüzde Saint Benoit Fransız Lisesi olarak kullanılan Karaköy Kemeraltı Caddesindeki binada eğitim vermekteydi. Bir bölümü hastaneye, revire çevrilerek sarıya boyanmıştı. Gençler ve liseli öğrencilerden oluşan bu gönüllüler kısa bir eğitim için Halıcıoğlundaki karargâha gönderilmiş, orada kısa bir talime-eğitime tabi tutulmuşlardı. Bu gençler, Çanakkale'ye vardıklarında 2'nci Tümenle dâhil olmuşlardı. Cepheye vardıklarında lise öğrencilerinin kolunda sarı, tıbbiyelilerin kolunda da beyaz kurdele bağlıydı. 19 Mayıs taarruzunda, hedef olmamaları için kurdeleleri çıkarmaları emredilmişti. 18-19 Mayıs gecesi Anzaklara karşı yapılan taarruz çok kanlı cereyan etti, 2'nci Tümenin çoğu öğrenci olan gençleri şehit olmuş, siperlerde sadece sarı kurdelelerine yazdıkları şu mukaddes ibare kalmıştı: “İstanbul Lisesi Vatan Sağ Olsun Çanakkale Savaşı'na gönüllü olarak katılan 50 İstanbul Sultanisi (İstanbul Lisesi) öğrencisinin şehit düştüğü haberi okula ulaştınca, geride kalan öğrenciler arkadaşlarının anısına, okulun kapılarını ve pervazlarını siyaha boyadılar.” (Öner'den aktaran Ünalp, 2015).

Yabancı Bir Askerin Gözünden Çanakkale Savaşı

Çanakkale Savaşı düşünüldüğü ve anlatıldığı kadar kolay kazanılmamıştır. Çanakkale'de maktûl düşen bir Avustralyalı neferin üzerinde bulunan rûznâmede 25, 26, 27 ve 28 Temmuz günleri vekâyi'î şöyle tasvîr ediliyor:

“25 Nisan 1915 Pazar

Karaya çıkmak istihzârâtına başladık. Kable'z-zevâl iki buçukda küçük filikalar derûnuna girdik. Her şey yolunda gidiyordu. Vaktâ ki kumsallığa yüz elli yarda kaldık. Türkler şedîd bir yayılım ateşi açdılar. Aman Allahım! Bu, ne öldürücü ve kemirici bir ateşdi. Bütün tepeler sık ve sa'bû'l-mürûr çalılıklar ile mestûrdu. İlk tepeye tırmandık, çıktık ve zabta muvaffak olduk. Fakat bilir misiniz bu tepenin zabtı ne büyük bir can ve kan bahâsına bize mâl oldu? Arkadaşlarımız her tarafdâ, orak makinesiyle biçilmiş başaklar gibi yerlere seriliyor ve onlara yardım için olsun bir an bile tevakkuf edemiyor idik. Türkler bizi pek kanlı bir suretde karşılıyordu. Fakat buna da tahammül ediyor idik. Yüzbaşı Rider'e mülâkî olduk ve Türkler tarafından çevrildik. Yüzbaşı mecrûh düşdü. Ben altı saat sonra B bölüğüne iltihak edebildim. Aman yâ Rabbi! Türkler nasıl ateş yağdırıyorlardı. Mevzilerimizde sebât ediyoruz. Mecrûh arkadaşlarımız hakkında hissettiklerimizi tarif ve tavsîf edecek kelime bulmaktan âcizim. Muharebeye devamla galebe çalmak istiyoruz. Bu, muharebe değil cehennem makinelerinin rol oynadığı bir zamandı. Maahâzâ son derecede bir kuvvet ve şecâatle bir hücum yaptık. Müsinn ve tecrübe-dîde askerler diyorlar ki bu hücum, tarihin nâdiren kaydetdiği hücumlardandır. Buna pek kolaylıkla inanıyorum.

26 Nisan 1915 Pazartesi

Yeni bir günün şafak vakti geldiğine güçlkle inanıyorum. Fakat Türklerin bilâ-inkitâ' ve mütemâdî ateşleri bunu pek güzel izah ediyor. Türkler bizi üç saat bombardıman etdi. Çok asker zâyî ediyoruz. Frank Houston boynundan ve omuzundan yaralı olduğu hâlde hastahâneye gitti. Bulunduğum [yerde] benimle beraber bulunan gayet genç bir asker vahîm bir suretde yaralandı. Jok Banks, onun pek mühlik olmadığını söyledi. Fakat öteki arkadaşlar nerede? Ben de bilmiyorum. Binbaşı Robertson dün mühlik bir suretde yaralandı. 27 Nisan 1915 Salı Ne berbat bir gece geçirdik. Türkler vakit vakit bize yirmi adım yaklaştılar, o vakit biz de onlara kurşun yağmuru yağdırdık. Fakat iyi muharib olan Türkler bundan hiç yılmıyorlardı ve daima üzerimize hücum ediyorlardı. Türklerin makineli toplarının ateşi hakikaten öldürücü idi. Bize hiç rahat yüzü vermediler. Bugün pek uzun süren bir gün oldu.

28 Nisan 1915 Çarşamba Burası, arzın üzerinde kurulmuş bir cehennemdir. Düşman, bütün gece hücum etdi. Biz de onları püskürtmeye uğraştık. Mütekâbil hücumu geçmek için ne vakit ikmâl ve takviye efrâdı alacak idik? Günü her nasılsa geçirdik. Mühimmât ulaşıncaya kadar olduğumuz yeri muhafaza etmeye mecburuz. Geceleyin çok cephane sarf etdik.

29 Nisan 1915 Perşembe

Kable'z-zevâl saat üçde siperden değiştirildik. Kumsallığa ulaşmak, hakikaten tehlikeli bir oyundu. Tam manasıyla yıpranmış bir halde idim. Fakat istirahat çadırlarında kendime geldim. Cüz'-i tâmlar arasında çok boşluklar hâsıl olmuşdu. Bölüğümüz efrâdı hemen tamamen mahv oldu. Yeniden teşkilât yapılacaktır. Frank Himan Pazar günü maktûl düşdü. Ölünceye kadar pek fedakârâne bir suretde muharebe etdi. Kemiklerime kadar sirâyet eden bir titremeye yakalandığım için bir çay içebilsem kendimi pek mesud ve bahtiyar addedeceğim. Çadırda istirahatde iken Türklerin şedîd bir mermi yağmuruna yakalandık. Bereket versin ki, suhûletle zeminliklere can atabildik" (Başbakanlık Devlet Arşivi, 2005, 63-65)

Çanakkale Savaşı'ndaki Tanınmış Yabancı Komutanlar

Liman von Sanders:

5 nci Ordu Komutanlığı görevi alan Mareşal Sanders'in görevi, İtilaf Devletleri'nin Çanakkale Boğazı'ndan geçmelerine izin vermemektir. Ona göre İtilaf Devletleri, Çanakkale Boğazı'ndan geçip İstanbul'a gidebilmek için, kesinlikle Gelibolu'yu elde etmek ve Anadolu kıyılarının kontrolünü sağlamak isteyecekti. Bu yüzden, çıkarma birinci öncelikle Saros Körfezi'ne, ikinci öncelikle Anadolu kıyısına yapılacaktı. (Taşkiran, 2015, s. 22).

Eric Weber:

Weber 1914 yılında Çanakkale'ye Alman ordusunun bir savunma uzman mühendisi olarak gönderildi. 29 Ağustos 1914 tarihinde, Almanya'dan İstanbul'a iki Amiral, 15 deniz subayı ve 281 deniz topçusu gönderilmişti. Bunlar arasından Amiral von Usedom, karargâhı İstanbul'da olan "İstanbul ve Çanakkale Boğazları Müstahkem Mevki Komutanlığı" adıyla kurulan birliğe komutan olarak atanmıştı. Amiral Usedom'un kumandası altında Çanakkale'de görev aldı. Görüldüğü üzere önceleri İstanbul ve Çanakkale boğazlarının deniz kıyıları müstahkem mevkilerine Alman Koramirali Guido von Usedom komuta etmekteydi. Fakat daha sonra Goben ve Breslau gemilerinin de bulunduğu Türk filosu oluşturulunca, Amirall Usedom Alman Koramirali Wilhelm Souchon'un emrine verildi (Taşkiran, 2015, s. 24).

Ian Hamilton:

1915'de Çanakkale'de Fransız ve İngiliz Kara Kuvvetleri başkumandanlığına getirildi. 13 Mart'ta, Anadolu kıyılarında kara kuvvetlerini çıkarma göreviyle Londra'dan Çanakkale'ye geldi. 16 Mart'ta Mondros'ta himayesindeki sefer kuvveti 17.000' Fransız 75.056 asker, 132'si Fransızlara ait 140 top ve 8 uçaktan oluşuyordu (Taşkiran, 2015, s. 25).

Sir Sackville Hamilton Carden:

18 Mart'a kadar Çanakkale Deniz Harekâtları esnasında keşif ve bombalama ile ilgili görevler üstlendiği düşünülen Carden, 18 Mart Deniz Harekâtı'nın planlarını hazırladı ve Birleşik Filosu'nu o tarihe kadar yönetti (Taşkiran, 2015, s. 27).

William Riddell Birdwood:

Birinci Dünya Savaşında, İngiliz Akdeniz Kuvvetleri'nde görev üstlendi. Çanakkale Cephesi'nde üstlendi. Önce Avustralya ve Yeni Zelanda Ordusu (ANZAK) komutanı olan Birdwood, Anzaklar'ın kara savaşlarını yönetti. 1915 ve 1916'da Gelibolu yarımadasının

terk edilmesi sırasında Çanakkale ordusunu yönetti (Taşkiran, 2015, s. 28).

Amiral Sir John de Robeck

Dünya Savaşı'nda Çanakkale Deniz Harekâtında İtilaf donanmasına yönetmiştir. (Taşkiran, 2015, s. 28) John de Robeck daha sonra kara harekâtlarında İtilaf kara ordusuna denizden ateş desteği sağlamış ve karaya gerçekleştirilen ilk çıkarmaları komuta etmiştir. John de Robeck, 1916'da müttefik yenilgisinden sonra İngiltere'de 3. Savaş Filosu komutanı olarak görevine devam etti (Taşkiran, 2015, s. 29).

General d'Amad

Fransız Generali d'Amad 24 Şubatta İngiliz ordusuyla birlikte Osmanlı Devletine karşı savaşmak için “Doğu Seferi Kuvvetleri Komutanlığı” na getirildi. Bu görev esnasında 25 Nisan'da yapılan kara çıkarmasına katıldı. Daha sonra Seddülbahir'deki kara savaşlarına da katıldı. Fakat buradaki görevi Fransız askerlerini sıkıntılı bir duruma düşürmüştü. Kuvvetleri Gelibolu'nun güneyinde Türkler tarafından adeta engellenmişti ve Fransız birlikleri ilerleme katedemiyordu. Adeta batıda açılmış olan Fransa cephesinde olduğu gibi, bu savaş da tam bir mevzi savaşlarına dönmüştü. Çanakkale Savaşı'na Fransızlar adına katılmıştır (Taşkiran, 2015, s. 29).

General Gouraud:

Çanakkale Cephesindeki ilk savaşını 4 Haziran 1915 te 3. Kirte Muharebesinde yaptı. İtilaf kuvvetleri tarafından, Alçıtepe'yi almak için Haziran ayında başlayan muharebede Fransızlar, emirlerindeki sömürge askerleri ve İngilizlerle beraber taarruza kalktılar. Sabah saatlerinde zırhlı birlikler Türk siperlerine ateş etmeye başladı. Öğle saatlerine kadar devam eden bombardımanın ardından, saldırıya geçen Fransızlar, karşılarında bombardımanın etkisiyle yerle bir olmuş siperlerin üstünde bütün güçleri ile direnen Türk kuvvetlerini buldular. 30 Haziran günü, Ertuğrul Koyu'nda bir sahra hastanesini ziyarete gitmekte olan General Gouraud'un yaralanmasına sebep oldu (Taşkiran, 2015, s. 30).

Çanakkale Savaşı ve Mustafa Kemal Atatürk

Çanakkale farklı anlamı olan bir savaştır, adeta destansı bir öyküdür. Türk halkının duygulu yüreğinden kopup gelen türkülerde, Mehmet Akif'in mısralarında nesilden nesile iletilen, yürekten hissedilen bir savaştır... Hiçbir devletin, hiçbir ordunun, hiçbir silahın, vatan sevgisinden daha güçlü olmadığını, olamayacağını öğreten bir savaştır. İnsanın en

derinine nüfuz eden derin bir yaradır, aynı zamanda bir kıvanç tablosudur. En önemlisi Türk halkına Mustafa Kemal'i kazandıran bir savaştır... Çanakkale Muharebeleri hiç şüphesiz, Atatürk'ün 19'uncu Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal, Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal olarak tarih sahnesinde parladığı en önemli yerdir (Ünalp, 2015).

Mustafa Kemal'in Çanakkale müdafasında sergilediği idare yeteneği konusunda Yeni Zelandalı tarihçi Alan Moorehead, "Mustafa Kemal'in savaş güdümünde gösterdiği şaşırtıcı başarılar takımı bu tarihten sonra başlar. Ne Liman von Sanders'in ne de başkasının göremediğini o görmüş, Gelibolu Yarımadasına ancak Conkbayırı ile Kocaçimen'den egemen olunabileceğini o anlamıştı. Müttefik devletler burayı ele geçirselerdi, bütün Boğaz'a egemen olurlar ve 20 km.lik bir çevreyi istedikleri gibi top ateşine alabilirlerdi. Küçük rütbeli ama dâhi bir Türk subayının orada bulunması, İtilâf Devletleri için harbin en büyük talihsizliklerinden biri oldu." sözleri tarihe geçen kayıtlardan sadece biridir (Erikan'dan aktaran Ünalp, 2015).

Savaşın seyrini değiştiren, Conkbayırına meydana gelen önemli durum karşısında sorumluluk almak 19'uncu Tümen Komutanı Mustafa Kemal'in kararı oldu. Bu karar neydi: "25 Nisan sabahı Kabatepe yönünden denizden gelen şiddetli bombardıman ve çıkarmalarla ilgili olarak gerek Maltepe'deki 77'nci Alay ve gerekse 9'uncu Tümen'den alınan raporlar üzerine tümenini alarma geçiren Mustafa Kemal, süvari bölüğünü keşif için bölgenin kilit noktası olan Kocaçimen'e yönelterek tehlike halinde sonuna kadar direnmesini emretti. Conkbayırı kaybedilecek olursa boğazın savunulmasının mümkün olamayacağını biliyordu. Saat 07:00'ye kadar bekleyen Mustafa Kemal ordudan hiçbir emir gelmeyince yaklaşan tehlikeye karşı iki alayını ve kurmay başkanını Bigalı'da bırakarak, 57'nci Alayına Kocaçimen'e "harekete hazır ol" emri verdi. Durumu Kolorduya bildiren Mustafa Kemal, saat sekizde 57'nci Alayı Kocaçimen'e doğru harekete geçirdi. Kendisi de yanındaki subaylarla birlikte hemen Conkbayırına çıktı" (Ünalp, 2015).

Yeni Zelandalı tarihçi Alan Moorehead'in dediği gibi "Küçük rütbeli ama dahi bir subayın orada bulunması, İtilâf Devletleri için harbin en büyük talihsizliklerinden biri oldu. " Conkbayırı'na geldiği sırada güneyindeki 261 rakımlı tepeden bulundukları yere doğru 27'nci Alaydan sahilin muhafazasıyla görevli bir müfrezenin askerlerinin geri çekilmekte olduğunu gören Mustafa Kemal, bizzat bu askerlerin önüne çıkarak niçin kaçtıklarını sordu. - Efendim, düşman! - Nerede - İşte, 261 rakımlı tepede... Gerçekten düşmanın bir avcı hattı, 261 rakımlı tepeye yaklaşmış, ileriye doğru yürüyordu. O zaman cephanelerinin

kalmadığını söyleyen bu askerlere Mustafa Kemal bağırarak, Düşmandan kaçılmaz, süngü tak, yere yat! emrini verdi.... Aynı zamanda Conkbayırına doğru gelmekte olan piyade alayı ile dağ bataryasının yetişebilen askerlerinin kendi bulunduğu yere gelmeleri için yanındaki subayları geri gönderdi. Kendisi sonra bu anı, “Askerler süngü takıp yere yatınca düşman askerleri de yere yattı, Kazandığımız an işte bu andır.” diye anlatmıştır. Bunu hiç zaman kaybedilmeden 57’nci Alayın 261 rakımlı tepeye taarruzu takip etti. Bu taarruzda elde edilen başarıyı Mustafa Kemal, şu şekilde özetlemektedir:

“.....Bu öyle alelade bir taarruz değil, herkesin muvaffak olmak veya ölmek azmiyle harekete istekli olduğu bir taarruzdur. Hatta ben kumandanlara şifahen verdiğim emirlere şunu ilave etmişimdir. Size ben tarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman zarfında yerimize başka kuvvetler ve kumandanlar geçebilir.” (Eşref’den aktaran Ünalp, 2015).

6 Ağustosta yaşanan ve Kanlısirt’ı elde etmeleri ile sonuçlanan saldırıyı, Yarbay Mustafa Kemal’in savaş meydanındaki rakibi aynı zamanda Anzak kuvvetlerinin komutanı olan İngiliz Korgeneral William R. Birdwood şu şekilde ifade etmektedir:

“Bizim bu muharebedeki kaybımızın 2 bine ulaştığını üzüntüyle hatırlıyorum. Ama Türkler de kendi 16’ncı Tümenlerinin kaybının 6930’u bulduğunu söylüyorlar ki, bunun 5 bin kadarı Kanlısirt siperlerinin küçük bir bölümünde meydana geldi. Böyle bir manzarayla bir daha hiç karşılaşmak istemem. Oraya gittiğimde, Türk ve Avustralyalılar birbirlerinin üzerine 4-5 kat yığılmıştı. Her iki taraf da en muhteşem kahramanlığı sergiledi...” (Atacanlı’dan aktaran Ünalp, 2015).

Mustafa Kemal’in bu emri askerler üzerinde son derece etkili yarattı ve Anzaklar çekilmek zorunda kaldı. 25 Nisan günü cereyan eden muharebeleri, gece geldiği Arıburnu’nda Quenn Elizabeth gemisinden izleyen Akdeniz Seferi Kuvvetler Komutanı İngiliz Generali Ian Hamilton, sonraları Gelibolu hatıralarında şunları yazacaktı:

“İndirdiğimiz onca vahşi darbeye rağmen, gebe dağlar hala Türk doğurmaktaydı. Yer yer ilerleyen çizgiler; yeşil çimenlerin üzerinde kıvıldaayan noktalar; Sarıbayır sırtında, yara izine benzeyen geniş bir kırmızı toprak üzerinde birbirini izleyen noktalar... Yaklaşıyor, gözden kayboluyor, yine ortaya çıkıyorlar... Mevzimizin en yüksek ve en orta yerine, birbirini kovalayan dalgalar halinde yükleniyorlar. Büyük topların gümbürtüsünün yanı sıra, makineli silahların ve tüfeklerin takırdısı duyuluyor-gök gürültüleri arasında bir limonluğun damına inen dolunun çıkardığı sesler gibi... sonra ateş hafifledi. Saldırı püskürtülmüştü. Bizimkiler oldukları yerde tutunabilmişlerdi. Yeşil çimenliklerin üzerinden geriye az, çok az nokta döndü. Ötekiler karanlıklar alemine göçmüşlerdi”(Akşit & Ezel’den aktaran Ünalp, 2015).

10 Ağustos 1915-Conkbayırı.... Henüz gün ağarmamıştı, saatler 04:30 sularını gösteriyordu. Baskın tarzında yapılan süngü taarruzu, Mustafa Kemal’in Conkbayırındaki mevziden verdiği işaretle hücum başladı. Conkbayırı’nın geri alınması için 10 Ağustos 1915 günü yapılan taarruz anını Mustafa Kemal, Anafartalar Muharebelerine Ait Tarihçede şöyle anlatmaktadır:

“... Gecenin karanlık perdesi tamamen kalkmıştı. Artık hücum anıydı. Saatiye baktım. Dört buçuğa geliyordu. Birkaç dakika sonra ortalık tamamen ağaracak ve düşman askerlerimizi

görebilecekti. Düşmanın piyade ve mitralyöz ateşi başlar, kara ve deniz toplarının mermileri bu sıkı düzende duran askerimiz üzerinde duran askerimiz üzerinde bir defa patlarsa, hücumun imkânsızlığına şüphe etmiyordum. Hemen ileri koştum. Tümen komutanına rastladım. O ve her ikimizin refakatinde bulunanlarla hücum safının önüne geçtik. Çok seri ve kısa bir teftiş yaptım. Önünden geçerek yüksek sesle askerlere selam verdim. Dedim ki: Askerler! Karşımızdaki düşmanı mağlup edeceğimize hiç şüphe yoktur. Fakat siz acele etmeyin. Önce ben ileri gideyim. Siz, ben kırbacımla işaret verdiğim zaman hep birden atılırsınız. Komutan ve subaylara da askerlerin dikkatini işaretime çekmelerini emrettim. Ondan sonra hücum safının önünde bir yere kadar ileri gidildi ve oradan kırbacımı havaya kaldırarak hücum işaretimi verdim. Bütün askerler, subaylar, artık her şeyi unutmuşlar, bakışlarını, kalplerini verilecek işarete yöneltmiş bulunduyorlardı. Süngüleri ve bir ayakları ileri uzatılmış olan askerlerimiz ve onların önünde tabancaları, kılıçları ellerinde subaylarımız kırbacımın aşağı inmesiyle demirden bir kitle halinde aslanca bir hücumla ileri atıldılar. Bir saniye sonra düşman siperleri içinde göğe yükselen Allah, Allah seslerinden başka bir şey duyulmuyordu. Düşman silah kullanmaya zaman bulamadı. Boğaz boğaza kahramanca mücadele sonucunda ilk hatta bulunan düşman tamamen imha edildi.” “Conkbayırı Tepesi askerlerimizin eline geçtikten sonra düşman karadan ve denizden yönelttiği seri ve yoğun topçu ateşiyle Conkbayırını cehenneme çevirmişti. Semadan şarapnel, demir parçaları yağmur yağıyordu. Büyük çaplı deniz toplarının tam isabetli daneleri yerin içirdikten sonra patlıyor, kenarımızda büyük lağımlar açıyordu. Herkes kaderine razı olmuş, akıbetini bekliyordu. Etrafımız şehit ve yaralılarla doldu. Muharebe meydanındaki durumu izlerken bir şarapnel parçası göğsümün sağ tarafına çarptı. Cebimde bulunan saati parça parça etti. Vücuduma giremedi. Yalnız derince bir kan lekesi bıraktı. Saat öğlene yaklaşıyordu. Askerlerimiz sekiz saatten beri ölümle pençeleşmekten yorulmuşlardı. Arazinin durumu, düşmanın göz açtırmayan yoğun ateşiyle boğuşan askerlerimize geriden her türlü yardımı imkânsız kılıyordu. Zayıfatımızda mühimdi. Düşmanı mağlup eden üstünlüğümüz olmayıp müthiş seri bir darbe halinde gerçekleşen hücumumuz olduğunu takdir ediyordum. Dolayısıyla 12:15'te 8'inci Tümen Komutanına şu emri verdim: Taarruzu durdurunuz. Conkbayırı ve Şahinsirt'in batıya en hakim noktası daima elde bulundurulacak şekilde birliklerinizle işgal ettiğiniz hattı tahkim ediniz...” (Çanakkale Muharebeleri'nden aktaran Ünalp, 2015).

Kolordu Kurmay Başkanı Yarbay Fahrettin (Altay), bir sonraki gün Arıburnu Cephesi'ne gelmiş, hatta subayı Fahri ile birlikte bir ara Anzak sınırına kadar gitmiştir. Hatta bu hatta ateşe tutulacak kadar yakınlaşmıştır. Kendilerini bir yere zar zor sığdıran bu iki subay daha sonra bir erin yardımıyla, Tümen komutanının karargâhına gittiler. Mustafa Kemal'le Kurmay Başkanı Binbaşı İzzettin Çalışlar bir sel yarıntısında ayakları olan bir dürbünle düşman hatlarını gözlemekteydiler. Bir süre konuşuldu. Kolordu Kurmay Başkanı tümenin ihtiyaçlarını dinleyip not aldı ve ayrılacakları sırada sordu: “Karargâhınız hep burada mı kalacak? Buranın ismi nedir?” Mustafa Kemal biraz düşündükten sonra , “Evet burada kalacağız” diye yanıtladı. “Ama sel yarıntılarının ismi mi olur!” “Olur olur,” dedi Yarbay Fahrettin. “Mesela?...” “Mesela Kemalyeri olur.” İşte bu sebeple Conkbayırı'nın güney doğusundaki yer alan bu sel yerinin, günümüzdeki adı Kemalyeri şeklini bu şekilde almıştır. O güne kadar Gelibolu Yarımadası'nın pek çok yerinin adı konmamıştı. Ama savaş devam ederken bir anda bir çok yerin isimleri konulmuştu, Bazıları isimler günümüze kadar geldi ve günümüzde hala kullanılmaktadır. Bazılar isimler ise unutulmaya başlanmıştır. Çanakkale yaşanan olayları ile tarih sahnesine geçmiş gerçekten ilginç bir savaştır. Yaşanan bazı olaylar tarih sahnesinde ilginç olarak nitelendirilirken

bazıları destansı bir şekilde anlatılmaktadır. Mustafa Kemal ile ilgili bu şekilde pek çok anı da bulunmaktadır (Altay'dan aktaran Ünalp, 2015)

İlgili Araştırmalar

Çanakkale Savaşı algısını inceleyen bazı araştırmalar şunlardır:

Sezen (2010), yaptığı “Üniversite Öğrencilerinin Çanakkale Savaşlarıyla İlgili Bilişsel Algı ve Yorumlama Biçimleri” adlı çalışmasında birbirinden farklı fakülte öğrencilerinden 139 kişi ile görüşmüştür. Bu görüşme sonucunda öğrencilerin Çanakkale savaşları, şehitlik olgusu ve ziyaret sonrası etki ile ilgili algılarının birbiriyle tutarlı olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda Çanakkale Savaşı algısının “Türk milletinin azim kararlılık birlik beraberlik gösterdiği bir kurtuluş mücadelesi”, “Milli-dini ve manevi bir coşku ifade eden bir savaş” ve “Türk milleti ve ordusunun emperyalist devletlere karşı kazandığı büyük bir zafer” olduğu vurgulanmıştır

Umuç (2016), “Anzaklar ve Çanakkale: Anzak Günlüklerindeki Gerçekler” adlı çalışmasında incelediği Anzak askerlerinin tuttukları mektup ve günlüklerinde Türk askerlerinin kahramanca bir savaş verdikleri vurgusu yapılmış ve hatta Türklerle savaşmanın hem çok müthiş hem de çok ürkütücü olduğunu vurguladıklarını belirtmiştir.

Közleme (2015), “Çanakkale şehitliğini ziyarete gelen Anzakların siyasi ve inanç eğilimlerine göre Türk algısı” adlı 230 Anzak ziyaretçi ile yaptığı araştırmasında günümüz itibarıyla Anzakların çoğunluğunun gözünde Türkiye ve Türk insanının, bir asır önce savaşılan dost bir memleket ve onun dost insanlarından ibaret görüldüğü bulgusuna ulaşılmıştır. Sosyo-bilişsel özellikler ve Anzakların Türkiye ve Türk algısı değişkenleri Ki-kare testine tabi tutularak aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığının analizi yapılmıştır.

Özcan (2018), “Avustralya ulusal bilincinin oluşmasında Çanakkale Savaşı'nın rolü” isimli çalışmasında Avustralya milli kimliğinin ve bilincinin oluşmasında; düşünsel altyapı, ulusal sembol ve milli şahsiyetler Anzak terminolojisi kapsamında ele almış ve Avustralya'nın günümüze kadar uluslaşma süreci, Gelibolu Savaşı'nın rolü bağlamında analiz edilerek bu kapsamda Avustralya ulus bilincinin Çanakkale Savaşı'yla oluştuğuna vurgu yapmıştır.

Karaduman (2016), “Çanakkale Savaşı öncesinde ve sonrasında Anzakların savaşa ve Türklere Yaklaşımı” çalışmasında Anzak askelerinin günlüklerine dayanarak Anzak askerlerinin emperyalist güçler tarafından aldatıldıklarını ve Gelibolu'ya Türklerle savaşmak için geldikleri için üzgün oldukları ve Türklerin topraklarını kan ve etleriyle ve

cesurca kurtarmak için emperyal güçlere karşı nasıl savaştıklarını ve Türklerin emperyalist güçlerin önerdiği gibi, Avrupa'nın barbarca ve hasta adamları olmadığı düşündükleri bulgularına vurgu yapmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın desenine, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına, verilerin analizi ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, Çanakkale Savaşı'nda yer alan Türk, Avustralya ve Yeni Zelanda vatandaşlarının Çanakkale Savaşı algısını ortaya koymak amacıyla nitel araştırma tekniklerinden; yarı yapılandırılmış görüşme uygulanacaktır. Nitel araştırma, dünyadaki gözlemcinin yerini tespit eden konumlandırılmış bir aktivitedir. Nitel araştırma dünyayı görünür hale getiren bir dizi yorumlayıcı, materyal uygulamalarından oluşur (Denzin & Lincoln, 2005, s. 3). Nitel araştırma mecazi anlamda farklı renk ve dokuya sahip incecik iplik ve çeşitli malzemelerin karışımından oluşan girift bir kumaşa benzer (Creswell, 2013, s. 42). Yarı yapılandırılmış görüşme, tam yapılandırılmış ile yapılandırılmamış görüşme tekniğinin arasındadır. Bu tarz görüşmelerde ya her soru esnek cümlelerden oluşmalı, ya da görüşme farklı yapılandırılmış tekniklerde hazırlanmalıdır (Creswell, 2013, s. 88). Araştırmacı görüşmede üzerinde durmak istediği konudan söz açar ve görüşmeciden bu konuda düşündüklerini ve algılarını yansıtmalarını ister (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 130).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2017 yılında Şafak Ayini'ne katılan Avusturalya (10 kişi) ve Yeni Zelanda(5 kişi) vatandaşlarından ve 2018 yılında 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi'nin yıl dönümü programına katılan Türklerden (15 kişi) oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ve ses kayıt cihazı ile toplanmıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Çanakkale Savaşı'nda yer almış ulusların bakış açısı ile Çanakkale Savaşı algısını tespit etmek için uzman görüşü alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu EK 1 ve EK 2'de yer almaktadır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Uygulama sonrasında elde edilecek veriler, betimsel analiz ile ortaya konacak ve düzenlenecektir. Betimsel analizin, araştırmacılar için çalışmak istedikleri farklı olgu ve olaylar hakkında özet bilgi elde edebilmeleri için sıklıkla başvurulan bir yöntem olduğu belirtilmiştir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Daha dikkat çekici olması adına görüşmecilerin söyledikleri doğrudan alıntı yapılabilir. Bu tarz analizlerde amaç, elde edilen verilerin doğrudan okuyucuya sunulmasıdır. Bu amaçla elde edilen veriler öncelikle sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. daha sonra betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır. (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 239).

Görüşme verilerinin nasıl kodlandığına ilişkin örnek Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Nitel Veri Setinin Kodlama Örneği

Türk katılımcılar için (T) kullanılmıştır. Her bir Türk katılımcıya sayı verilmiştir. (T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15)

G: Atalarınızın burada savaşması ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

T1: Herkes gibi düşünüyorum. Bize bu ülkeyi bağışladılar.

G: Sizce bu savaşın ülkeniz açısından milli kültür ve tarih şuurunun oluşmasındaki etkisi

nedir?

T1: Çok yüksek olumlu bir etkisi bulunmakta bizim için bu ülkenin tarih bilincinin temelleri bu savaşta atılmıştır.

G: Bu savaşın ülkeniz için anlamı nedir?

T1: Ülkenin varlığı demektir. Ülkenin bekası demektir. Kişiliğimiz demektir. Bizim için her şey demektir.

G: Buraya neden geldiniz? Burada bulunmak size neler hissettiriyor?

T1: Bugün için mi? G: Evet.

T1: Bu coşkuyu gözlemlemek çok değişik ve çok güzel bir duygu. Burada tarihi tekrar yaşıyoruz.

G: Siz olsaydınız böyle bir savaşa katılır mıydınız?

T1: Elbette katılırdım.

Yabancı uyruklu katılımcılar için ise Yeni Zelanda vatandaşları için (YZ) ve Avustralya vatandaşları için (A) kullanılmıştır. Sayılar vatandaşlardan bağımsız olarak kişi sırasını göstermektedir. Her bir katılımcıya sıralı bir şekilde sayı verilmiştir. (YZ1, A2, A3, A4, A5, YZ6, YZ7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, YZ14, YZ15)

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmaya ait bulgular ve bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır. Ortaya çıkan bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Her alt problem yabancı ve Türk şeklinde kendi altında ayrılarak incelenmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Atalarınızın burada savaşıması ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Türk katılımcıların birinci alt probleme verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Herkes gibi düşünüyorum. Bize bu ülkeyi bağışladılar.”(T1)

“Bize bu ülkeyi hediye etmediler. Çarpışarak kazandılar. Bize de korumak düşüyor.”(T2)

“Onları düşününce keder ve üzüntü duyuyorum. Biz gezmek için sadece turistik amaçlı buradayız. Ama onların burada yaşadıklarını düşünmek dahi istemiyorum. Bizim için mücadele edip kanlarımızı vermişler, canlarını vermişler, yıllarca evlerinden uzak kalmışlar. Keşke onlara layık olan bir evlat olabilsen diye düşünüyorum.”(T3)

“Her sene katılıyorum etkinliklere. Bu etkinliklerde hep buradayım. Burası benim için bir hacıdır.”(T4)

“Yaşadığımız toprağın Türk toprağı olduğu için bu toprakları korumak için çalıştılar.” (T5)

“Bizim var olabilmemiz şimdiki çağın söylediği gibi ilerisi için yatırım, her şeyiyle güzel bir ülke bırakmak için canla başla savaştılar. Allah razı olsun onlardan.” (T6)

“ÇANAKKALEM

Ben şehit torunuyum ezelden

Sen bana yadigarsın dedemden

Vatanım benim güzelden güzel

Ben varım korkma Çanakkale'm

Güzeldir Çanakkale'm yoktur eşi

İşte rıhtımı sandal, işte gemisi

Tomurcuk ile benzer menekşeden su

Döşünde takılı çiçek ben olayım Çanakkale'm

Çanakkale'm benimdir bana yadigar
Uğraşma yabancı etmem sana yar
Göremedim eşini çok gezdim diyar
Sana boncuk takayım Çanakkale

Seninle övünür seninle coşarım
Gel dersin hemen koşarım
Seni ne değişir ne satarım
Ele vermem seni Çanakkale

Gel yabancı, istersen dost oluruz
Dünyamız büyüktür istersen birlikte yaşarız
Ama biz vatan için canı hiç sayarız
Canım feda olsun Çanakkale

Ne dediysek yabancı dinlemedi
Doldurdu boğazı yüzlerce gemi
Oku tarihi de hatırla dünü
Ben ona her şeyi hatırlatırım Çanakkale ile

Atalarımıza ne kadar dua etsek az. Borcumuzu ödeyemeyiz. Biz burada huzurlu bir şekilde yaşıyoruz. Ben bir Çanakkaleli olarak teşekkür etmek istiyorum. Hala ecdadını görmeye geliyor insanlar. İleriye dönük bir bağlılık var.”(T7)

“Bu duyguyu anlatmak çok zor. Atatürk’ün şu sözü ile biraz daha duygusallaşiyor: Mühimmatı bitip de geriye dönen askerlere, savaşmayı değil ölmeyi emrediyorum sözü.”(T8)

“Bize güzel bir memleket bıraktılar. Allah rahmet eylesin, bize güzel vatan bırakmışlar saygım büyük, hepsine çok teşekkür ediyorum.”(T9)

“Tarih yazdığımızı düşünüyorum. Gurur duyuyorum, gerçek bir tarihimiz olduğunu düşünüyorum. Türk olmaktan gurur duyuyorum.”(T10)

“Vatanımızı, milletimizi korumak için yapılan bir savaş. Başka ülke vatandaşları böyle bir fedakarlık yapmazdı.”(T11)

“Buraya geldik, onların ne kadar zorluklarla mücadele edip düşman elinden kurtardıklarını dinledik. Gurur duyuyoruz. Onları burada ziyaret etmek istedik, buraya ikinci gelişim. Aslen Sivaslıyım, Kırklareli’nde oturuyorum. Sırf bugün için buraya geldik. Gurur duyuyoruz, duygulanmamak ağlamamak imkansız.”(T12)

“Büyük bir özveri, fedakarlık, manevi değerlerin artırılmış olması.”(T13)

“Gurur verici, müthiş bir şey. Bu vatan için büyük özveriyle savaşmışları için daha da müthiş bir şey.” (T14)

“Burada özgürce yaşamamızı şehitlerimize borçluyuz onlara minnettarız Atatürk’e borçluyuz şehitlerimize 15’lilerimize borçluyuz Seyit Onbaşına borçluyuz. Çanakkale’de Şehit ruhu var.” (T15)

Görüldüğü üzere görüşmeye katılıp soruya cevap veren Türk katılımcılar genel ekseninde soru ile ilgili aynı görüş etrafında toplanmış bulunmaktalar. Bu vatanı bize kan dökerek veren şehitlerimize ve başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere savaşa katılan bütün askerlerimize minnettarlar. Bu ülkeyi bize savaşarak veren şehitlerimizi saygıyla anarken onlarla gurur duymaktadır katılımcılarımızın hepsi. ”*Vatanımızı, milletimizi korumak için*

yapılan bir savaş'' (T11) olarak nitelendirilen Çanakkale Savaşı üstün bir kahramanlık örneği olarak nitelendirilmiştir.

Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının birinci alt probleme yönelik cevapları aşağıdaki gibidir:

''Bizim (Yeni Zelanda) askerlerimiz savaşıma emri aldı çünkü koloni olarak Britanya adına savaşıma gönüllü oldular. Birliklerimizin neden burada bulunmuş oldukları konusunda tam olarak hemfikir değilim fakat Britanya'nın ilk başta savaşmalarının söylendiği Almanya ve Türkiye'ye karşı olan Avrupa Savaşı'na birlik gönderme çağrısına cevap verdiler.''(YZ1)

''Ailem baskı ve faşist Alman rejimine karşı savaşıma çağrısına cevap verdiği için gururluyum. Avustralyalı-Türk savaşlarında Türkler kendi topraklarını savunduğu için karmaşık hislerim var.''(A2)

''Kahramanca, hem de gözü kara. Evden çok uzakta bir savaş ve birçok hata var gibi görünüyor.''(A3)

''Sanırım insanlar Kral, ülke ve Avustralya'nın geleceği için savaşacaklarını düşünüyorlardı veya döndüklerinde arkadaşları ve hayatları için savaştıklarını düşünüyorum.''(A4)

''Anavatan'' İngiltere'yi destekliyorlardı. Avustralya sadece 1901'de birleşmiş yeni bir ulustu. O zamanlar ülkeleri için savaşmış adamlar çok cesur ve sadıktı.'' (A5)

''İngiliz imparatorluğu ve Yeni Zelanda için savaştılar. Bu bir zorunluktu. Ayrıca onlar için bunu yapmak, Alman istilasından korumak için müttefik ülkelerin inançlarını desteklemek karanlık (okunaksız yazı.) bir şeydi.'' (YZ6)

''Öncelikle bunun üzücü olduğunu düşünüyorum. Gelibolu Çıkarması son derece anlamsızdı ve birçok erkek stratejik olmayan ----'ler için öldü, savaşın süresini etkilemedi.''(YZ7)

''Cesaretlerinden dolayı gururlu fakat yitirilen hayatlardan ötürü üzgün.''(A8)

''Bilinmeyene giden cesur adamlar. Ulus için savaşmak, maceraya atılmak.'' (A9)

'' Ülkeleri, İngiltere ve kral uğruna savaşmaları için yapılan çağrıya cevap verdiler. Aynı zamanda ifade özgürlüğü ve inanç için de savaştıklarına inandılar.''(A10)

''Bir serüven bekleyerek ve İngiliz İmparatorluğu'na destek için geldiler. Geldiklerinde kendi canları ve arkadaşlarının canları için savaştılar.''(A11)

''Çok cesur insanlar .''(A12)

''Burada savaşan ataların hiçbirinden haberdar değilim.''(A13)

''O şartlarda seçeneklerinin olmaması çok üzücü.''(YZ14)

''Çok cesur ve yürekli olmaları. Olanlar ve birçok genç yaşamın kaybı çok üzücü.''(YZ15)

Tablo 2

Birinci Alt Probleme Yeni Zelanda ve Avustralya Vatandaşlarının Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Savaşa katılma konusunda aynı fikirde olmadığını vurgulayanlar	YZ1, YZ7
Savaşa katılmayı asil gören ancak Türklerin kendi ülkelerini korumasından dolayı kararsız olduğunu vurgulayanlar	A2
Savaşın kahramanca olduğunu vurgusunu yapanlar	A3, A5, A8, A9, A11, A12, YZ15
Bu savaşın İngiltere'nin çağrısı ile gerçekleştiğini vurgusu yapanlar	A5, YZ6, A10
Bu savaşa katılmayı zorunluluk olduğunu vurgulayanlar	YZ6, YZ14
Savaştan dolayı üzgün olduğunu vurgusunu yapanlar	A8, YZ15
İlk olarak İngiltere için savaşa girdiklerinin daha sonra kendileri ve arkadaşları için savaştıklarını vurgusunu yapanlar	A11, A4

Görüldüğü üzere yabancı uyruklu vatandaşlardan savaşa katılmanın anlamsız olduğunu düşünenler (YZ1, YZ7) olduğu gibi savaşa katılmayı kahramanca bulan ancak savaşın olmasından dolayı üzgün olan katılımcılarımızda bulunmakta (A8). *‘‘Ailem baskı ve faşist Alman rejimine karşı savaşıma çağrısına cevap verdiği için gururluyum. Avustralyalı-Türk savaşlarında Türkler kendi topraklarını savunduğu için karmaşık hislerim var.’’*(A2) diyerek savaşa katılmayı asil gören ancak Türklerin kendi ülkelerini korumasından dolayı kararsız olduğunu vurgulayan katılımcılarımızda bulunmaktadır. Ancak genel ekseninde savaşın kahramanca olduğunu düşünen katılımcılar büyük çoğunluktadır (A3, A5, A8, A9, A11, A12, YZ15). Bu savaşın İngiltere çağrısı ile yapıldığını (A5, YZ6, A10) düşünen katılımcılarımız bulunduğu gibi bu savaşın bir zorunluluk olduğunu düşünen katılımcılarımız da bulunmaktadır (YZ6, YZ14).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sizce bu savaşın ülkeniz açısından milli kültür ve tarih şuurunun oluşmasındaki etkisi nedir?

Türk katılımcıların ikinci alt probleme verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Çok yüksek olumlu bir etkisi bulunmakta bizim için bu ülkenin tarih bilincinin temelleri bu savaşta atılmıştır.” (T1)

“Bizim bu değerlere sahip çıkmamız gerektiğini anladık. Demokrasi olarak yaşatmamız gerekiyor bizim de.” (T2)

“Rüyadan uyandık. O zaman da hainleri gördük şimdi de hainleri görüyoruz.” (T3)

“Bütün dünyaya mesaj vermek, Asya ile Avrupa’ı birbirine bağlayan yer burası. Karadeniz ile Ege’yi bağlıyor. Akdeniz, Ege ve Karadeniz bir arada olduğu için Çanakkale çok önemli. Benim dedem de burada Türklerin yanında savaştı.” (T4)

– (T5)

“Bir devlet bırakmanın yanı sıra burada Türk varlığının var olduğunu göstermek.” (T6)

“Atalarımıza ne kadar dua etsek az. Borcumuzu ödeyemeyiz. Biz burada huzurlu bir şekilde yaşıyoruz. Ben bir Çanakkaleli olarak teşekkür etmek istiyorum. Hala ecdadını görmeye geliyor insanlar. İleriye dönük bir bağlılık var.” (T7)

“Bu aralar kaybettiğimiz birlik ve beraberliğin vurgulandığı milletçe topyekün bir yer olduğu için tekrardan birliği sağlayabilmemiz için buranın insanlara düzgün bir şekilde anlatılması gerektiğini düşünüyorum.” (T8)

“Türklerin dinî duyguları tarih şuuru ile bir araya gelip ülkemizi kurtarmışlar.” (T9)

“Çok büyük. Bütün dünya bize cephe alıyor ve biz onları yeniyoruz. Cesaretimiz çok büyük. Umutsuzluğa kapılmadan bir bağımsızlık savaşı gerçekleştirdik. Çok mutluyuz.” (T10)

“Dine olan bağlılığımızın birleştirici olduğunu düşünüyorum.” (T11)

“İleri seviyeye çıkardır. Türkiye olarak bu şuur kimsede yok. Bu bizi üst seviyelere çıkarıyor.” (T12)

“Kurtuluş savaşının kazanılması ile ülke birlik ve bütünlüğünün temeli atıldı.” (T13)

“Son 10 yıldır nakış olarak işleniyor. Çocukluğumuzda biliyorduk ama nasıl olduğunu bilmiyorduk. Şimdi daha iyi işleniyor.” (T14)

“Özgürce yaşamamıza katkı sağladılar. Olmasaydı anamız babamız belli olmayacaktı.” (T15)

Tablo 3

İkinci Alt Probleme Türk Vatandaşların Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Tarih bilincinin temelleri atıldı ve yükseltildi vurgusu yapanlar	T1, T12
Değerlerimize sahip çıkmalıyız vurgusu yapanlar	T2
Düşmanlarımızı görmemizi sağladı vurgusu yapanlar	T3
Bu savaş ile dünyaya bizi yenemeyecekleri mesajı verdik vurgusu yapanlar	T4, T6, T10
İleriye dönük birlik beraberlik bağının oluşmasını sağladı vurgusu yapanlar	T7, T8, T13

Dini duygular ve tarih şuuru ile vatan kurtarıldı vurgusu yapanlar.	T9, T11
---	---------

Özgürce yaşama bilinci vurgusunu yapanlar	T15
---	-----

Görüldüğü üzere Türk katılımcılar Çanakkale Savaşı'nın birlik beraberlik bağının oluşmasında önemli katkısının olduğunu düşünmektedir (T7, T8, T13). Bunun yanı sıra tarih bilincinin temellerinin atıldığını düşünen (T1, T2) katılımcılarımız da bulunmaktadır. Dini duygular ve tarih bilinci sayesinde vatan daha istikrarlı bir şekilde kurtarılmıştır vurgusu da yapılmıştır (T9, T11).

Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının ikinci alt probleme yönelik cevapları aşağıdaki gibidir:

“Gelibolu mücadelesi Yeni Zelanda'nın uluslararası alanda sadece koloni değil, Britanya'dan ayrı, bağımsız bir millet olmasında önemli bir durumdu. Bu, Yeni Zelandalıların milliyet olması fikrinde bütünleyicidir.” (YZ1)

“Avustralyalı kimliği ANZAK mücadelelerine önemli ölçüde katkıda bulundu. Kazanılan özgürlükleri muhafaza etmek için her şeyi veren arkadaşlık/yoldaşlık kazanıldı. ANZAK Günü tüm çatışmalarda savaşımlara önemli bir anma ve takdirdir.” (A2)

“Avustralya'yı kendi doğrusunda bir ulus olarak birleştirdi ve Avustralyalı olma ruhunu geliştirdi.” (A3)

“ANZAK hikayesi Avustralya tarihinde öğretilenlerin büyük bir kısmıdır. 1915'te Avustralya sadece 14 yıllık küçük bir ülkeydi ve Britanya kolonisi değildi bu yüzden Avustralya'nın bağımsızlığı için mücadele ettiği ilk savaşı.” (A4)

“2. Dünya Savaşı'nın askerleri unutulmadı. Bu bizim lise derslerimizin bir parçası, 2. Dünya Savaşı'nın ulus, güçlü ve bağımsız bir ülke olarak kurulmasının bir tanımıydı.” (A5)

“Savaşa gelen kadın ve erkeklerin büyük adanmışlığı ve fedakarlığı, ortak inançlara bağlılık ve Yeni Zelanda'nın amaçları olarak hatırlanır.” (YZ6)

“Savaş Yeni Zelanda'nın ulusal kimliğinin inşa edilmesi açısından önemliydi.” (YZ7)

“Son zamanlarda ülke olarak daha milliyetçi, tarihle daha ilgili olmaktayız.” (A8)

“Gurur, vatanseverlik, tarih” (A9)

“25 Nisan 25 çıkarması ve sekiz aylık mücadele kendi değer ve bireysellik hislerini geliştirmelerini sağladı. Bu Avustralya'nın yeni bir ülke olmasında merkezi bir nokta olarak kabul edildi.” (A10)

“ANZAK günü Avustralya için en önemli günlerden biri. Şimdi sadece Gelibolu Savaşı değil, her savaşta savaşımları anıyor. Fakat Gelibolu bizim Avustralya bilincinde, kendi, gerçek ulusumuz olduğumuz yer.” (A11)

“Avustralya kültür ve kimliğini inşa etmede çok önemli bir role sahip.” (A12)

“Büyük Avustralya 1901'de ülke olarak şekillendi. Gelibolu ülke olarak ilk savaşımlardı ve şimdi bu ülkenin kültürel bir olayı.” (A13)

“Kendimizi ilk defa İngiliz İmparatorluğundan çok Yeni Zelanda olarak kabul ettiğimiz sefer. Avustralya ile bağların kuvvetlenmesi.” (YZ14)

“Küçük bir ülkenin müttefiklerine ve arkadaşlarına hala çok şey sunabildiğini gösteriyor. Kayıp öyle büyüktü ki ülkemizi çok etkiledi.” (YZ15)

Tablo 4

İkinci Alt Probleme Yeni Zelanda ve Avustralya Vatandaşlarının Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Bağımsız bir millet olmasını sağladı vurgusu yapanlar	YZ1, A2, A3, A4, A5, YZ7, A8, A10, A11, A12
Savaşa katılanların yaptığı fedakarlıklar ülkemizin amaçları oldu vurgusu yapanlar	YZ6
Vatanseverlik vurgusu yapanlar	A9

Görüşmeye katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu savaşa katılmalarının bağımsızlıklarına önemli katkısı olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu savaşın ülkeniz için anlamı nedir?

Türk katılımcıların üçüncü alt probleme verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Ülkenin varlığı demektir. Ülkenin bekası demektir. Kişiliğimiz demektir. Bizim için her şey demektir.” (T1)

“Kurtuluşumuzu sağladı.” (T2)

“İstiklal, mücadele, bağımsızlık, esir alındığımız görülmemiş, her şeyimizi verip memleketimizi vermemişiz.” (T3)

“Ülkemiz için çok doğru ve önemli bir savaş.” (T4)

“Parçalanmayı engellemek.” (T5)

“Kurtuluş. Bu savaşın anlamı kurtuluştur. Atatürk sayesinde yıkık bir Türkiye’yi sağlam zeminlerle tekrar kurmak.” (T6)

“Varoluş savaşıdır.” (T8)

“Anlamı süper güçlere Çanakkale’de meydan okumuştur. Türkleri Türk yapan yerdir.” (T9)

“Anlamı büyük.” (T10)

“Özgürlük, demokrasi, kurtuluş.” (T11)

“Düşman işgalinden kurtuldu. Özgürlük, demokrasi, her şeye sahip olmak.” (T12)

“Bağımsızlık mücadelesidir.” (T13)

“Milli birlik ve beraberliğin korunması, birlikten kuvvet doğar atasözünün başlı başına canlanmış halidir.” (T14)

“Ülkemiz için anlamı Çanakkale bir destandır. Bunun kahramanı Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal Atatürk’tür.” (T15)

Tablo 5

Üçüncü Alt Probleme Türk Vatandaşların Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Ülkenin bekası varlığı demektir vurgusu yapanlar	T1, T5, T10
Özgürlüğümüz bağımsızlığımız kurtuluşumuz sağladı vurgusu yapanlar	T2, T3, T6, T11, T12, T13
Çok doğru ve önemli vurgusu yapanlar	T4
Türkü Türk yapan yerdir vurgusu yapanlar	T9
Milli birlik ve beraberliğin korunduğu yerdir vurgusu yapanlar	T14
Çanakkale'nin bir destan olduğu vurgusunu yapanlar	T15

Görüldüğü üzere katılımcılarımız Çanakkale Savaşı'nın anlamını özgürlüğümüzün kazanılıp bağımsızlığımızın sağlanmasında görmektedir. Milli birlik ve beraberliğin korunduğu yer olarak görülen Çanakkale ülkenin bekasının sağlandığı yer olarak da görülmektedir.

Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının üçüncü alt probleme yönelik cevapları aşağıdaki gibidir:

“Birinci Dünya Savaşı ve kısmen Gelibolu askerlerimiz tarafından gösterilen cesaret ve kahramanlık onuru için mükemmel bir kaynaktır, bununla beraber birçok erkek vatandaşımız/askerimiz gereksiz yere İngiliz komutanlarınca kurban edilmesi hissi de söz konusu. Örneğin, hayatları yetkin olmayan komutanlarca harcandı.” (YZ1)

“Avustralyalılar yapılan katkıya değer verir. Ayrıca, topraklarını koruyan Türk askerine saygı duyar ve değer veririz. Alman Savaşı (2. Dünya Savaşı); özgürlük, bağımsızlık ve otorite için önemli bir mücadeleydi.” (A2)

“Bu çok anlamlı çünkü birçok genç adam burada yitirildi. Bu birçok aileyi etkiledi ve Avustralya'nın ulus olarak Dünya'nın bir parçası olması açısından ilkti.” (A3)

“İnsanlar bu savaşı arkadaşlık ve cesaret simgesi olarak düşünüyor. Kahramanlık ve cesaret sıkça hikayelerini dinliyoruz.” (A4)

“Ulusal kimliktir”. (A5)

“Ortak kanı şudur ki bu, bizim milliyetimizin kaynağıdır. Buna katılmıyorum; sadık bir üye olarak Britanya'ya, İngiliz İmparatorluğu'na ve milletlere bağlılık yanlış bir üstlenmeydi.” (YZ6)

“Savaş Yeni Zelanda'nın ayrı bir ülke olarak katıldığı ilk savaşı. (gerçi, uluslar için de). Yeni Zelanda'nın bağımsız bir ülke olmasında bir geçişti.” (YZ7)

“ Beyaz Avustralya için kimliğin doğuşu olduğunu fakat bunun birçok hayatın kaybı adına yıkıcı olduğunun düşünüyorum.” (A8)

“Tüm ülkeler için, insan hayatının harcanması.” (A9)

“Bu, genç Avustralya’nın dünyada kendi kimlik ve yerini bulması için tanımlayıcı nokra olarak kabul edildi. Bugün kim olduğumuzu etkiledi.” (A10)

“Çok büyük – çok önemli.” (A11)

“Bence kendi bağımsız ülkesini kurmada Avustralya’ya yardım etti.”(A12)

“ Avustralya değerleri ve ruhunu şekillendirmede yardımcı oldu.” (A13)

“ Çoğu insanın bu olayı ülkemizin tarihinin en önemli olayı olarak kabul ettiğini tahmin ediyorum.” (YZ14)

“ İngiltere’yi destekleyen ve onun payına düşeni üstlenen bizim ülkemizdi.” (YZ15)

Tablo 6

Üçüncü Alt Probleme Yeni Zelanda ve Avustralya Vatandaşlarının Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Cesaret ve kahramanlık örneği vurgusu yapanlar	YZ1, A2
Ülkelerinin ülke olması konusunda çok değerli ve önemli bir savaş olarak görüldüğü vurgusu yapanlar	A2, A3, A11, YZ14
Türlere ülkelerini koruduklarından dolayı büyük saygı duyduğunun vurgusunu yapanlar	A2
Özgürlük ve bağımsızlık için önemli bir mücadele olduğunun vurgusunu yapanlar	A2, A8, A12
Ulusal kimliklerinin oluşması için önemli bir savaş olduğu vurgusu yapanlar	A3
Çanakkale Savaşı’nı yanlış bulduğunu çünkü İngiltere için yapılan bir savaş olduğunu vurgulayanlar	YZ6, YZ15
İnsan haklarının ihlal edildiği bir savaş vurgusu yapanlar	A9
Değerlerinin ve millet ruhlarını şekillendiği bir savaş vurgusu yapanlar	A13

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Buraya neden geldiniz? Burada bulunmak size neler hissettiriyor?

Türk katılımcıların dördüncü alt probleme verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Bugün için mi?

-Evet.

Bu coşkuyu gözlemlemek çok değişik ve çok güzel bir duygu. Burada tarihi tekrar yaşıyoruz.” (T1)

“Çanakkale’yi geçilmez kılan şehitlerimizi anmak için geldik. Burada bulunmak müthiş bir duygu. Çanakkale çok güzel bir şehir. Bugün buraya hem şehitlerimizi anmak hem de bu güzel şehri gezmek için geldim.” (T2)

“Şehitlerimize birer Fatiha okuyabilmek için geldim. Çok görmek istiyordum ancak şimdi nasip oldu.” (T3)

“Her sene 18 Mart’ta gelirim. Özellikle bugün burada olmak beni çok mutlu ediyor.” (T4)

“Türk topraklarını yabancıya vermemek için savaştılar. Ben de bu hissi yaşamak için geldim.” (T5)

“Çünkü burada oturuyorum. Bu şehri seviyorum.” (T6)

“Buralıyım. 18 Mart anma töreni için dışarı çıktım. Gözünü kırpmadan bizler için, gelecek nesiller için buraya ülkenin dört bir yanından gelen şehit ve gazilerimizi anmak ve bir gün de olsa onlara saygı duruşunda durmak için geldim.” (T8)

“Buraya gelince cennete gelmiş gibi oluyoruz. Çünkü şehit kanı ile yoğurulmuş bir memleket. Onun için Çanakkale’yle gurur duyuyoruz.” (T9)

“Büyük şuur taşıyoruz. Gurur duyuyoruz Allah onlardan razı olsun.” (T10)

“Yaşananları hissetmek, bilinçli bir şekilde çalışmam gerektiğini, ülkeme faydalı olmam gerektiğini hissettim.” (T11)

“İnsanın tüylerinin diken diken olmaması imkansız. Kendi kendime “Düşün altında binlerce kefansız yatırı.” diyorum.” (T12)

“Yaşıyorum. Burada 18 Mart’ta bulunmak milli duygularımızı kabarttı. Şehitlerimizi minnetle bir kere daha andık. Ne kadar gurur duysak azdır. Gurur duyduk ülkemizi böyle bir zafere taşıdıkları için.” (T13)

“Burada yaşıyorum. Burada bulunmak onur ve gurur veriyor.” (T14)

“Burada yaşamak harika rahat özgür medeni kültürü olan bir şehir Erzincan doğumluyum İzmir’de büyüdüm. İzmir’i de seviyorum Çanakkale’de eşimin işi dolayısı ile bulunuyorum. Ama çok seviyorum burayı.” (T15)

Tablo 7

Dördüncü Alt Probleme Türk Vatandaşların Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Buradaki coşkuyu gözlemlemek çok güzel bir duygu ve şehitlerimizle gurur duyuyoruz vurgusu yapanlar	T1, T4, T10, T12, T13, T14, T15
Bu özel günde şehitlerimizi yerinde anmaya geldim vurgusu yapanlar	T2, T3, T8, T9
Bu şehirde oturuyorum vurgusu yapanlar	T6, T13, T14, T15
Çanakkale ruhunu yaşatmak için geldim vurgusu yapanlar	T5
Ülkem için daha çok çalışmam gerektiğini hissediyorum vurgusu yapanlar	T11

Görüldüğü üzere 18 Mart'ta Çanakkale'de etkinliklere katılan Türk vatandaşlarımızda genel kanı olarak şehitlerimize büyük bir saygı ve mitte duyulmaktadır. T12 katılımcımızın şu sözleri katılımcılarımızın genel görüşlerini özetler niteliktedir: *“İnsanın tüylerinin diken diken olmaması imkansız. Kendi kendime “Düşün altında binlerce kefansız yatana.” diyorum.”*

Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının dördüncü alt probleme yönelik cevapları aşağıdaki gibidir:

“Buraya sadece Yeni Zelandalı değil aynı zamanda Avustralyalı, İngiliz, Hintli ve Türk askerlerini, kayıpları onurlandırmak için geldim. Bu adamların hepsi cesurca savaştı ve çoğu en nihai fedakarlığı yaptı (öldü). Onlar asla unutulmamalı. Ahlaki ve politik değerlere bakmaksızın onurlandırılmalılar. Bu adamları düşünmek çok gururlandırıyor ve çok üzüyor. Burada olmak mahcup edici.” (YZ1)

“Buraya ANZAK Koyu'nda ölen büyük amcam, büyükbabam ve burada savaşan diğer büyük amcam için geldim. Gelibolu'daki (Çanakkale) ANZAK Anma Günü'ne gönüllü olarak katkı sağlamak için geldim.” (A2)

“Daha fazlasını öğrenmek, tarihimizin önemli bir aşamasının bir parçası olmak, bunu deneyimlemek, yeni bir bakış açısı elde etmek, barış ve huzuru hissetmek için. Türkler ve Avustralyalılar bir geçmişi paylaştı.” (A3)

“İnsanların deneyimlerini ve tarihini öğrenmekten keyif alıyorum, bu nedenle geldim. Kuvvetli bir acı, mücadele ve bu adamlar için gurur duyuyorum. Ayrıca Türkiye ve Anzaklar arasındaki ilişkinin geldiği boyut konusunda da gururluyum.” (A4)

“Hakkında öğrettiğim yerleri birinci göz olarak görmeye; bu toprakları, savaş meydanlarını duygusal olarak anlamaya geldim.” (A5)

“ANZAK Günü'nde gönüllü, ziyaretçi olarak. Aynı zamanda büyük amcamın ---- (okunaksız yazı.) 'deki mezarını ziyaret etmek, 1915'te yaşanan olayları daha iyi anlamak, Türkiye'yi ve kıyılarını ziyaret etmek için”(YZ6)

“Buraya geldim çünkü savaşta ölenleri, savaşın sonuçlarını, ayrıca sadece doğrudan savaşta olanları değil, savaşın evdekiler üzerindeki etkilerini de hatırlamak önemli.” (YZ7)

“ANZAK Günü'nü anmak için. Yitirilen hayatlar için duygulandım. Oğullarımı kaybettiğimi düşündüm.” (A8)

“Büyük amcam H. C. Rigby'e (1268) saygı ile anıyorum. Üzücü bir yansıması var. Tüm ziyaretçilere hizmet, bir gülümseme, destek, rahatlıkla yardımcı olunmakta.” (A9)

“Gelibolu çıkarması ve 25 Nisan 15 Savaşı anmasına katılmak için geldim.” (A10)

“ANZAK Günü Şafak Ayini için geldim. Bu, önemli ve üzücü duygusal bir deneyim.” (A11)

“Gönüllülük programını duydum ve bunun Gelibolu'yu görmek için iyi bir yol olduğunu düşündüm. Gelibolu genç Avustralyalılar için bir geçiş hakkı gibi. Üzgün ama gururlu hissediyorum.” (A12)

“Avustralya için önemli bu yeri ziyaret etmek. Kaybolan hayatlar ve savaşın acımasızlığı için üzgün hissediyorum.” (A13)

“Atalarımızla bağ kurmak. Hakkında çok şey konuşup öğrendiklerimizin nasıl olduğunu görmek.” (YZ14)

“Atalarımıza saygı göstermek, tarih ve Türkiye'yi öğrenmek için.” (YZ15)

Tablo 8

Dördüncü Alt Probleme Yeni Zelanda ve Avustralya Vatandaşlarının Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Yaşananlardan dolayı üzüldükleri vurgusu yapanlar	YZ1, A4, A8,A9, A11, A12, A13
Cesurca savaşı şhitlerini anmaya geldiği vurgusu yapanlar	YZ1, A4, A8, A10, A11, A13, YZ14, YZ15
Atalarını (akrabalarını) anmaya geldim vurgusu yapanlar	A2, A6, A9
Tarihimi birinci elden ve daha iyi öğrenmek için geldim vurgusu yapanlar	A3, A5, YZ6, YZ7, YZ14
Barışı ve huzuru hissetmek için geldim vurgusu yapanlar	A3
Atalarını ile bağ kurmak için geldim vurgusu yapanlar	YZ14
İnsan haklarının ihlal edildiği bir savaş vurgusu yapanlar	A9
Değerlerinin ve millet ruhlarını şekillendiği bir savaş vurgusu yapanlar	A13

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Siz olsaydınız böyle bir savaşa katılır mıydınız?

Türk katılımcıların beşinci alt probleme verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

“Elbette katılırdım.” (T1)

“Katılırdım. Keşke katılsaydım. Zaman tüneli olsa da gitsem. Türkiye Cumhuriyeti demokrasisi ile Atatürk’ün emaneti yaşatılmalı. Mutlu ve barış içinde yaşatılmalı.” (T2)

“Hiç düşünmem. Allah muhtaç etmesin ama öyle bir durumda hiç düşünmeden katılırım.” (T3)

“Canla başla katılırdım.

- Uyuşunuza Yunan dediniz ama siz de katılırdım dediniz. Tarihi bağlardan dolayı mı, yoksa burada doğup büyüdüğünüz için mi?

-Yunanistan’da doğdum. Orada askerlik yaptım. Dilim Türkçe, benim İslam, tabiki katılırdım Türkler için.” (T4)

“23 yaşındayım. 5’te 10’da olsam gelirdim. Yürekte gelen bir şey.” (T5)

“Hiç düşünmeden elimde olan tüm imkanlarla katılırdım.” (T6)

“Hiç düşünmeden katılırdım.” (T8)

- “Kesinlikle katılırdım. Şuan bile milli duygularım kabarmış durumda.” (T9)
- “Tereddüksüz evet.” (T10)
- “Katılırdım.” (T11)
- “Katılırdım. Şerife anne gibi, Elif gibi kağıdı taşırdım, yemek yapar su taşırdım.” (T12)
- “Hiç düşünmeden katılırdım.” (T13)
- “Katılırdım. Bu soruyu sormamış olun.” (T14)
- Tabiki canla başla katılırdım. En önde giderdim.” (T15)

Tablo 9

Beşinci Alt Probleme Türk Vatandaşların Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Katılırdım	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15

Görüldüğü üzere Türk katılımcıların hepsi savaşa koşulsuz şartsız katılacağı vurgusu yapmaktadır.

Yeni Zelanda ve Avustralya vatandaşlarının beşinci alt probleme yönelik cevapları aşağıdaki gibidir:

- “Eğer (askere) çağırılma yaşı gelmiş olsaydı, sanırım savaşa katılmış olurum.” (YZ1)
- “Kadın olarak asker olmazdım fakat askere eve, ailelerine ve vatanım Avustralya’ya dönüşte katkıda bulunurdum.” (A2)
- “Umulduğu gibi, tarihi oluşturmada bir parça olmanın gurur verici olmasıyla muhtemelen katılırdım. Ama şimdi olsa, savaşların sorunları çözmek için olmadığından hayır.” (A3)
- “Bilmiyorum. Önemi sonradan anlar, şimdi bildiklerimle hayır derdim fakat 1915’te diğerlerinin yaptığı gibi muhtemelen bunun ülke için asil ve önemli olduğunu düşünürdüm.” (A4)
- “Avustralya’yı eve dönüşte destekleyebilir ve savaşta hemşire olabilirdim.” (A5)
- “Evet.” (YZ6)
- “Muhtemelen kadın olarak hemşire olurum bu yüzden hizmet etmek savaşa olumlu bir katkı olurdu.” (YZ7)
- “Olmamasını umardım, fakat o zaman farklı bir dönemdi ve katılmış olacağımı zannediyordum.” (A8)
- “Size sadece bir şeyi – gerçek (hakikat) değil – anlatıldığı ve başka gerçek (hakikat) yaşandığı için evet.” (A9)
- “Evet. O zamanlar ülkenin bir parçasıydı.” (A10)
- “Bilmiyorum. Şimdi savaşı çok farklı yaşıyor ve anlıyoruz.” (A11)
- “Evet.” (A12)
- “Evet. Avustralya ordu memuru olarak görev yaptım. Nereye gönderirlerse giderdim.” (A13)
- “Muhtemelen – hemşire veya gönüllü olarak.” (YZ14)

“Evet.” (YZ15)

Tablo 10

Beşinci Alt Probleme Yeni Zelanda ve Avustralya Vatandaşlarının Cevap Kategorisi

Kategori	Katılımcı
Katılırdım vurgusu yapanlar	YZ1, A2, A5, YZ6, YZ7, A9, A10, A12, A13, YZ14, YZ15
O dönemde katılırdım ama şimdi olsa katılmazdım vurgusu yapanlar	A3, A4, A8
Kararsız olduğunu bildirenler	A11

Görüldüğü üzere yabancı katılımcıların büyük çoğunluğu (11 kişi) savaşa katılacaklarını vurgularken 3 katılımcı o dönemde katılacağını ancak bu dönemde savaş kavramını farklı algıladığını ve bu sebeple böyle bir savaşa şimdi olsa katılmayacağını vurgularken 1 katılımcı ise bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çanakkale Savaşı algısını öğrenmek için 2018 yılında 18 Mart etkinliklerine katılan Türkler ve 2017 yılında Şafak Ayini'ne katılan Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşları ile yapılan görüşmeler sonucunda çeşitli bulgular elde edilmiştir. Yapılan araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Birinci alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Türkler'in verdiği cevaplar doğrultusunda atalarının Çanakkale'de savaşmaları ile ilgili duydukları onur, gurur ve minnet duygusunun fazla olduğu görülmektedir. Bu savaşta ülkemizi koruduğumuz vurgusu yapan Türk katılımcılar bu savaşın gerekliliğine de değinmişlerdir. Çanakkale Savaşı'nı ülkemiz için bağımsızlık savaşı olduğunu düşünen katılımcılar Çanakkale'yi geçilmez kılan Atatürk ve şehitlerimize sonsuz teşekkür etmektedir. Sezen (2010), yaptığı çalışmada Çanakkale Savaşı'na katılan askerlerimizin ve şehit olanların Çanakkale'yi korumak ve dolayısı ile ülkeyi korumak olduğunu vurgulamıştır. Bu durum Çanakkale savaşı algısını araştırırken yaptığım görüşme sonuçları ile uyushmaktadır.

Birinci alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşlarının verdiği cevaplar doğrultusunda atalarının Çanakkale'de savaşmaları ile ilgili anlamsız olduğunu düşünen katılımcılar olduğu gibi savaşa katılmayı kahramanca bulan ancak savaşın olmasından dolayı üzgün olan katılımcılarında bulunduğu görülmektedir. Savaşa katılmayı asil gören ancak Türklerin kendi ülkelerini korumasından dolayı kararsız olduğunu vurgulayan katılımcılarımızda bulunmaktadır. Ancak genel ekseninde savaşın kahramanca olduğunu düşünen katılımcılar büyük çoğunluktadır Bu savaşın İngiltere çağrısı ile yapıldığını (Y5, Y6, Y10) düşünen katılımcılarımız bulunduğu gibi bu savaşın bir zorunluluk olduğunu düşünen katılımcılarımız da bulunmaktadır (Y6, Y14). Karaduman (2016), yaptığı çalışmada Anzakların buraya İngilizler sebebi ile

gelmelerinden dolayı üzgün oldukları ve Türklerin aslında iyi insanlar oldukları, ülkelerini savunmak istedikleri düşünceleri bulgusuna ulaşması ile genel anlamda uyum göstermektedir.

İkinci alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Türkler'in verdiği cevaplar ile Çanakkale Savaşı'nın ülkemiz için milli kültür ve tarih şuurunun oluşmasında birlik beraberlik bağının oluşmasında önemli etken olduğunu düşündükleri görülmektedir. Sezen (2010), öğrencilere yönelttiği soruda burada bulunmak size ne hissettirdi "Milli duyarlılığım güçlendi", "Tarihimize karşı daha fazla bilinçlendim"; "Evet oldu, atalarımıza karşı şükran hissettim" temelli cevaplar almıştır. Bu tarz cevaplar araştırmam sırasında benimde dikkatimi çekmiştir. Çanakkale'de bulunmak insanların tarihine daha çok bağlanması bağlamında çok etkili olmuştur.

İkinci alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşlarının verdiği cevaplar doğrultusunda bağımsız bir ülke olabilmeleri için önemli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bu bulgu Özcan (2018)'in, yaptığı Avustralya ulusal bilincinin Çanakkale Savaşı ile oluştuğu söylemiyle uyushmaktadır.

Üçüncü alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Türkler'in verdiği cevaplar ile Çanakkale Savaşı'nın ülkenin bekası anlamına geldiği ve milli birlik ve beraberliğin sağlanmasında önemli olduğu vurgusunun yanı sıra bir destanın yazıldığı savaş olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu Sezen (2010)'in, yaptığı çalışmada katılımcılara yönelttiği "Çanakkale savaşları sizin için ne ifade ediyor" sorusuna en yüksek aldığı "Türk milletinin azim kararlılık birlik beraberlik gösterdiği bir kurtuluş mücadelesi" cevabı ile benzerlik göstermektedir.

Üçüncü alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşlarının verdiği cevaplar ile Çanakkale Savaşı bir cesaret örneği olarak görülmekte bu sebeple bir cesaret örneği olduğu düşünülmektedir. Bağımsız ülkelerinin temelinin atıldığı vurgulanmaktadır. Özcan (2018), yaptığı çalışmasında bu savaşa katılmanın Anzak devletleri için tarih sahnesine çıkmalarında ve birlik ve beraberlik içinde bağımsızlıklarını kazanmalarında yani milli devlet olmalarında önemli katkı sağladı düşünceleri ile uyushmaktadır.

Dördüncü alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Türkler'in verdiği cevaplar ile katılımcıların Çanakkale etkinliklerine geliş amacının Çanakkale'de verilen şehitleri anmak olduğu onlara duydukları minnet duygusunu bu şekilde göstermek

istedikleri ve burada bulunmanın onlarda uyandırdığı mutluluk ve gurur gözlemlenmektedir. Bu bulgu Sezen (2010)'ın, yaptığı çalışmada katılımcılara ‘‘Bu ziyaretler sizi etkiledi mi?’’ sorusunu yöneltip en yüksek olarak ‘çok etkiledi’, ‘etkiledi’ cevabı ile benzerlik göstermektedir. Çünkü katılımcılarla yaptığı görüşme gözlemlerinde büyük bir duygu değişimi bulunmaktaydı.

Dördüncü alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşlarının verdiği cevaplar ile Çanakkale Savaşı buraya gelme nedenlerinin Çanakkale’de cesurca şehit olan atalarını görmeye gelmek olduğu vurgusu yapılmıştır.

Beşinci alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Türkler’in verdiği cevaplar ile katılımcıların Çanakkale Savaşı’na bugün olsa katılacakları görülmektedir.

Beşinci alt problem doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme sorularına Yeni Zelanda ve Avusturalya vatandaşlarının verdiği cevaplar bakıldığında katılımcıların büyük bir çoğunluğu Çanakkale Savaşı’na ülkeleri böyle bir savaşa girse katılacakları görülmektedir.

Yapılan literatür analizlerindeki ortak sonuçlara ile çalışmamdaki Çanakkale Savaşı algısının Türk katılımcıların yönünden benzerlik göstermektedir. Ancak yeni Zelanda ve Avustralya da farklılıklar bulunmaktadır.

Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle;

- Genelleme yapılabilecek nicel gelenekte çalışmaların yapılması,
- Farklı değişkenlerin dahil edildiği çalışmaların yapılması,
- Daha büyük örneklem grupları ile çalışmaların yapılması,
- Öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akın, A., & Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *CÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4): 73-82.
- Akşit, İ., & Ezel, H. (1982). *Mustafa Kemal ve Çanakkale 1915*. İstanbul: Seçkin.
- Altay, F. (1970). *10 Yıl savaş ve sonrası*. İstanbul: İnsel.
- Atacanlı, S. (2008). *Atatürk ve Çanakkale'nin komutanları*. İstanbul: MB.
- Aytepe, O. (2000). Çanakkale Savaşı bibliyografyası. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S25-26: 7-72.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri. (2005). *Osmanlı belgelerinde Çanakkale muharebeleri II*. Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı.
- Boylat, B. (2019). *Çanakkale Savaşları kronolojisi (28 Haziran 1914 - 9 Ocak 1916)*. <http://canakkalesavaslar.comu.edu.tr/canakkale-savaslar-kronolojisi.html> sayfasından erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2013). *Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal.
- Çanakkale Muharebeleri ve Mustafa Kemal Atatürk. (2010). *Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi*, Sayı:16.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The sage handbook of qualitative research* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Eren, R. (1996). *Çanakkale Savaşları'nın mana ve ehemmiyetinin muhtasar bir değerlendirmesi*, Çanakkale: Çanakkale Seramik Fabrikaları.

- Erikan, C. (1964). *Komutan Atatürk*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Ersoy, M. A. (2009). *Safahat*. Ankara: Hece.
- Eşref, R. (1930). *Anafartalar kumandanı Mustafa Kemal ile mülakat*, İstanbul: İş Bankası Kültür.
- Evans, J. M., & Brueckner, M. M. (1990). *Elementary social studies: teaching for today and tomorrow*. Allyn & Bacon.
- Hamilton, İ. (2006). *Gelibolu hatıraları 1915*. İstanbul: Örgün.
- Hatip, S. M. (2015). Birinci Dünya Harbi Çanakkale Savaşları'na genel bakış ve az bilinenler Çanakkale Savaşı denizde mi kazanıldı?. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 13(18): 161-194.
- Lorey, H. (1936). *Türk sularında deniz hareketleri* (H. Sami, Çev.). İstanbul: Dz.Şubesi.
- Kansu, Y., Şengöz, S. & Öztuna, Y. (1971). *Havacılık tarihinde Türkler*. Ankara: Hava Kuvvetleri.
- Karaduman, A. (2016). Çanakkale Savaşı öncesinde ve sonrasında Anzakların savaşa ve Türklere yaklaşımı, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 24: 141-150
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Közleme, O. (2015). Çanakkale şehitliğini ziyarete gelen Anzakların siyasi ve inanç eğilimlerine göre Türk algısı. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 10(10): 665-676
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel.
- Onlar Artık Bizim De Evladımız. (2015, 25 Nisan). Milliyet [Ulusal Baskı].
- Öner, S. (1997). *Vefa Lisesi 125. yıl anısına*. İstanbul: Vefa Eğitim Vakfı.
- Özcan, O. (2018). *Avustralya ulus bilincinin oluşmasında Çanakkale Savaşı'nın rolü* (yüksek lisans tezi). YÖK tez merkezinden edinilmiştir (505264).
- Öztürk Y. N. (1997). *Asrı saadet şehitleri*. İstanbul: Yeni Boyut.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün, & S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.

- Sezen, A. (2010). Üniversite öğrencilerinin Çanakkale Savaşlarıyla ilgili bilişsel algı ve yorumlama biçimleri. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 10(2), 175-201.
- Taşkıran, C. (2015) Çanakkale Savaşı'ndaki tanınmış yabancı komutanlar. L. Erdemir & K. Solak (Eds.), *Çanakkale Muharebeleri'nin İdaresi* içinde (s. 21-33). Çanakkale: Çanakkale Valiliği.
- Turan, R., Safran, M., Hayta, N., Çakmak, M. A., Dönmez, C. & Şahin, M. (2008). *Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi*. Ankara: Okutman.
- Uslu, A. (2010). *Çanakkale I*. Çanakkale: Çanakkale 1915 Seddülbahir Özel Müzesi.
- Umuç, H. (2016). Anzaklar ve Çanakkale: Anzak Günlüklerindeki Gerçekler. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 33(1), 169-181.
- Ünalp, F. R. (2011). Turkish air campaigns during the Battles of Çanakkale March 1915-January 1916. *Airpower in 20th Century Doctrines and Employment* içinde (323-324). CISM-Commissione Italiana di Storia Militare: Roma.
- Ünalp, R. (2015). Çanakkale Muharebeleri ve Mustafa Kemal. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 13(18), 37-64.
- Wolf, K. (2014). *Gelibolu 1915*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Yazıcı, N. (2013). Lise müfredat programlarında ve ders kitaplarında Çanakkale Savaşı'nın öğretimi üzerine eleştirel bir yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 535-550.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

EKLER

EK 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Örnek Türkçe)

Merhaba ben Gamze Keser. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yüksek lisans öğrencisiyim. Çanakkale Savaşı algısı üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Bu nedenle sizin Çanakkale Savaşına ilişkin düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum. Görüşmede söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Elde edilen veriler araştırma dışında başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırma sonuçları yazılırken isminiz rapora yansıtılmayacaktır.

Başlamadan önce belirtmek istediğiniz bir düşünce veya sorunuz var mı?

Görüşmeyi izin vererseniz kaydetmek istiyorum. Sizce bir sakıncası var mı?

Görüşmenin yaklaşık 10 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzninizle sorulara başlamak istiyorum.

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

Uyruğunuz:

Öğrenim durumunuz:

Mesleğiniz:

Atalarınızın burada savaşması ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Sizce bu savaşın ülkeniz açısından milli kültür ve tarih şuurunun oluşmasındaki etkisi nedir?

Bu savaşın ülkeniz için anlamı nedir?

Buraya neden geldiniz? Burada bulunmak size neler hissettiriyor?

Siz olsaydınız böyle bir savaşa katılır mıydınız?

EK 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Örnek İngilizce)

Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Çanakkale War (Dardanelles Battle). That why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research .

While writing result of research your name will not be shared.

Before start would you like to ask anything

I would like to record the interview. Would you mind? I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender:

Age:

Nationality:

Education:

Job:

What do you think about your ancestors were fighting here?

What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?

What is the meaning of this war for your country?

Why did you come here? How do you feel here emotionally?

If you were living at that time would you join such a war?

EK 3. YZ1 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

41

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: MALE
Age: 48
Nationality: NEW ZEALAND
Education : MASTERS DEGREE
Job: ENVIRONMENTAL CONSULTANT

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
Our (NZ) soldiers were ordered to fight here because they volunteered to fight on behalf of Britain as a colony. I do not necessarily agree with why our troops were here, but they were answer the call from Britain to send troops for the European war against Germany and Turkey was where they were told to fight first.

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
The Gallipoli campaign was an important event in New Zealand becoming known as an individual nation, separate from Britain and not just a colony, on the international stage. It is integral to the idea of nationhood to New Zealanders.

3. What is the meaning of this war for your country?
The First World War (WWI) and particularly Gallipoli is a great source of pride for the gallantry + heroism shown by our soldiers; however, it also comes with a sense that many of our men/soldiers were sacrificed needlessly by their British commanders, i.e. their lives were wasted by incompetent commanders.

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
I came here to honour the sacrifices all the soldiers made here at Gallipoli; not just New Zealanders, but Australians, British, Indians and Turkish. All these men fought courageously and many made the ultimate sacrifice (i.e. died) and they should never be forgotten. Regardless of the moral and political issues, they should be honoured. It makes me very proud and very sad to think of the men. It is humbling to be here.

5. If you were living at that time would you join such a war?
If I were of the enlistment age, I think I would probably have joined the war.

EK 4. A2 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

12

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.
Gender: F
Age: 55
Nationality: Australian
Education: MSW - Master of Social Work.
Job: Manager - Family Violence Service

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
I am proud that my family answered the call to fight oppression and against a fascist German regime. I am conflicted about the Australian/Turkish battles as Turks were defending their own lands.

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
The Australian Identity was significantly contributed to by the ANZAC campaign. Mateship/Camaraderie in Arms. Giving all to preserve the freedoms earned - ANZAC Day is a significant remembrance & tribute to those who fought in all conflicts.

3. What is the meaning of this war for your country?
Australians value the contribution made. We also value & respect the Turkish Soldiers, who fought defending their lands. The German war (WW1) was an important fight for freedom and independence and autonomy.

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
I come to honour my Great Uncle who died at ANZAC Cove, my Grandfather & other Great Uncles who fought here. I wanted to make a contribution to the ANZAC Day Commemoration at Gallipoli (Canakkale), as a volunteer.

5. If you were living at that time would you join such a war?
As a female, I would not have been a Soldier, but I would have contributed to the "war effort" supporting soldiers on their return home, bereaved families and my Nation, Australia.

EK 5. A3 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

YB

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.
Gender: Female
Age: 41
Nationality: Australian
Education: Bachelor of Science, Grad Dip Ed
Job: Education support

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
Heroic but also foolhardy - a war that was so far away from home + also seemed full of errors.

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
It cemented Australia as a nation in it's ^wright + developed a sense of what it meant to be Australian, a pride + dedication to a cause. It symbolises 'Australians' - mates / hard working / down to earth.

3. What is the meaning of this war for your country?
It is very meaningful because so many young men were lost - it affected many families + was the first time Australia as a nation became a part of the world.

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
To learn more, be a part of this important stage of our history. Experience it + get new perspectives. I feel peace + calm here - like the part is part but is what makes us now - Turkish + Australian - a shared part.

5. If you were living at that time would you join such a war?
Probably would if in that time as 1. expected 2. the sense of pride to be creating history. If in this time ~~Yes~~ no, as wars are not the way to solve issues.

EK 6. A4 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Y4

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: Female
Age: 24
Nationality: Australian
Education: Bachelor of Nursing
Job: Registered Nurse

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
I think people thought they would be fighting for "king & country" and for the future of Australia. In reality when they arrived I think they fought for their friends & their lives.
2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
The ANZAC story is a large part of what is taught in Australian history. In 1915 Australia had only been a country (and not a colony of Britain) for 14 years so this was the first time Australia fought in a war independent of Britain.
3. What is the meaning of this war for your country?
People think of this war as symbolising mateship & courage. We hear of stories of heroism & bravery often.
4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
I enjoy learning about history & human experience, which was why I came. I felt a powerful sense of pain, struggle & pride for these men. I was also proud of how far the relationship between Turkey & ANZACs have come.
5. If you were living at that time would you join such a war?
I do not know. In hindsight, knowing what I know now I would say no. However in 1915 I probably would have believed as the others did, that it was noble & important to fight for my country.

EK 7. A5 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Gamze Good luck - don't give up - no matter how hard it gets.

Y5

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: Female
Age: 42
Nationality: Aust
Education: university
Job: Secondary school teacher who

1. What do you think about your ancestors ^{who} were fighting here?
They were supporting the "motherland" England. AUSTRALIA was a new nation. only united in 1901. The men that fought for their country were very brave and loyal.

2. What is the impact of this war ⁱⁿ to establish ^{my} national culture and history consciousness in your country? Soldiers of WW1 have not been forgotten. It is part of our high school lessons. WW1 established the identification of Australia as a nation, a strong independent country.

3. What is the meaning of this war for your country?
National Identity.

4. Why did you come here? How do you feel ^{being} here emotionally?
I came to see 1st hand the locations I teach about. To get an understanding of the land, the battle fields.
- Emotionally - very proud of the men that made the ultimate sacrifice for my freedom.

5. If you were living at that time would you join such a war?
I would support Australia back home and may have become a nurse in the war.

EK 8. YZ6 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

46

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: M
Age: 63
Nationality: New Zealand
Education: M.A. (History) BA (Computer Science)
Job: Sales Director, Oracle Corporation

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
They fought for the British Empire and for New Zealand
It was an obligation. It was also the right thing
for them to do to support the objectives and beliefs of
allied countries to protect from German expansion
2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
It is remembered as a great commitment and
sacrifice by the men and women who came to war
and a commitment to the shared beliefs and
aspirations of New Zealanders
3. What is the meaning of this war for your country?
The common understanding is that it was foundation
of the nationhood. I don't agree that it was but
it was a strong commitment the Britain as a
legal member of British Empire & Commonwealth.
4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
Volunteer for Visitor services at Anzac Day. also
to visit my great uncle's grave at Chunuk Bair
Cemetery. And to better understand the events that
occurred in 1915. - also to visit Turkey and it's
countryside.
5. If you were living at that time would you join such a war?
Yes

EK 9. YZ7 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Y7

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.
Gender: F
Age: 30
Nationality: New Zealander
Education: LLB/BA (Hons); MA (Arts)
Job: Law Clerk

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
Primarily, I think it was sad. The Gallipoli campaign was ultimately futile and many men died for ~~little~~ no strategic gains, nor did it impact the length of the war.
2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
The war was an important point in the establishment of national identity for NZ. The travel away from NZ and the number of men lost created a platform for NZ to create a distinct identity and political position in the Commonwealth.
3. What is the meaning of this war for your country?
The war was the first time New Zealand had gone to war as a separate and distinct country (albeit as part of Commonwealth). It marked the start of NZ's transition to becoming an independent country.
4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
I came because it is important to remember those who died in war, and to remember the affects and impacts of war, not just on those who were directly involved but those at home as well.
5. If you were living at that time would you join such a war?
Probably; as a woman, I would have been a nurse, so serving would have been a positive contribution to the war.

EK 10. A8 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

48

Semi-Structured Interview Form

Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared. Before start would you like to ask anything? I would like to record the interview. Would you mind? I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: *Male*
Age: *49*
Nationality: *AUSTRALIAN*
Education: *HIGH SCHOOL*
Job: *MUSICIAN*

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
PROUD of their courage but upset at the loss of life.

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
Lately we as a country have been getting more nationalistic. More interested in history.

3. What is the meaning of this war for your country?
I think it was the birth of identity for white Australia but devastating losing so many lives.

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
To commemorate ANZAC Day. I was moved at the loss of life. I imagined losing my sons.

5. If you were living at that time would you join such a war?
I'd hope not, but it was a different era and I suspect I would have signed up.

EK 11. A9 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

GOOD LUCK with masters. Work HARD
it is worth it at the end

19

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: Female
Age: 36
Nationality: Australian
Education: Bachelor of Education
Job: Teacher

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
Brave men entering the unknown. Fighting for Commonwealth. Having an adventure.

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
Pride, ~~national~~ patriotism, history.

3. What is the meaning of this war for your country?
A waste of human life - for all countries

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
Respect, my Great Uncle H.C. Rigby (1268)
Sad, reflection. To assist ALL visitors with the service, a smile, support, comfort.

5. If you were living at that time would you join such a war?
Yes as you were told one thing - not the truth, and lived another - the truth.

EK 12. A10 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

410

Semi-Structured Interview Form

Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared. Before start would you like to ask anything? I would like to record the interview. Would you mind? I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: M
Age: 57
Nationality: Australian
Education :
Job:

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
Why
They answered the call to fight for their country, for England and the king. They believed that they were also fighting for freedom of speech and belief.

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
The 25 Apr 15 landing and 8 month campaign enabled Australians to develop their own sense of self worth and individualism. This is considered a pivotal point in Australia becoming a new country.

3. What is the meaning of this war for your country?
This is considered the defining point of the young Australia finding its identity and place in the world. It has influenced who we are today.

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
I came to participate in the 102 commemoration of the Gallipoli landing and war at 25 Apr 15.

5. If you were living at that time would you join such a war?
Yes. It was part of the country's identity at that time.

EK 13: A11 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

411

Semi-Structured Interview Form

Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared. Before start would you like to ask anything? I would like to record the interview. Would you mind? I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: Male
Age: 50
Nationality: Australian
Education: Degree (Bachelor of Arts)
Job: Musician

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
They came expecting adventure and to support the British Empire. When they came, they fought for their lives and for the lives of their friends.

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
ANZAC day is one of the most important days for Australia. It now commemorates every person who fought in every war, not just at Gallipoli. But Gallipoli was where we became a true nation of our own in the Australian Conscience.

3. What is the meaning of this war for your country?
Very big - very important.

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
I came to work at the ANZAC Day Service. It's an important and sobering emotional experience.

5. If you were living at that time would you join such a war?
Don't know. We live and understand war so differently now.

EK 14. A12 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

412

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: female
Age: 25
Nationality: Australian
Education: post graduate diploma
Job: Registered Nurse

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
very Brave people
2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country? had a very important role in establishing The Australian culture + identity
3. What is the meaning of this war for your country?
I think it helped establish Australia as its own independant country.
4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
- heard about volunteer program + thought it would be a good way to see Gallipoli - Gallipoli is like a righth of passage for young Australians.
- I feel sad but proud.
5. If you were living at that time would you join such a war?
YES.

EK 15. A13 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Y13

Semi-Structured Interview Form
Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared.
Before start would you like to ask anything?
I would like to record the interview. Would you mind?
I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: _____
Age: 60
Nationality: AUSTRALIAN
Education: MBA, MSc, BSc
Job: Retired (former Army Officer)

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
I'm not aware of any ancestors fighting here
2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
Major. Australia formed as a country in 1901. Gallipoli was our first battle as a country & is now a major country cultural event
3. What is the meaning of this war for your country?
It helped form the ethos & Soul of Australia.
4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
To visit this place of significance to Australia. I feel sad at the loss of life, the fatality of the battle.
5. If you were living at that time would you join such a war?
Yes. I served as an Australian Army officer & would have gone where they sent me.

EK 16: YZ14 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

414

Semi-Structured Interview Form

Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared. Before start would you like to ask anything? I would like to record the interview. Would you mind? I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: Female
Age: 29
Nationality: New Zealand
Education: Master degree
Job: administrator

1. What do you think about your ancestors were fighting here?
That they didn't have a choice in the circumstances & it is very sad

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?
First time we considered ourselves New Zealanders (rather than just part of British Empire) - development of ties with Australia

3. What is the meaning of this war for your country?
I guess most people consider this the most important event in history of our country - time when we all came together to remember

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?
To connect with ancestors, see what it is like that we have all learned & talked so much about

5. If you were living at that time would you join such a war?
Probably - as a nurse & volunteer

EK 17. YZ15 Katılımcısının Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

YZ15

Semi-Structured Interview Form

Hi I'm Gamze Keser. I'm graduate student at the Institute of Educational Sciences at Gazi University. I will prepare a master thesis about Canakkale War (dardanelles battle). That's why I would like to know your thoughts about this war. All of the things you say will not be published. The obtained information will be used only for research. While writing result of research your name will not be shared. Before start would you like to ask anything? I would like to record the interview. Would you mind? I guess the interview will take about 10 minutes. I would like to start with your permission.

Gender: female

Age: 27

Nationality: New Zealand

Education :

Job: Flight Attendant

1. What do you think about your ancestors were fighting here?

that they were very brave and courageous and what happened and the loss of so many young lives is very sad

2. What is the impact of this war to establish national culture and history consciousness in your country?

Shows that a little country still was able to offer so much to its allies and friends and the loss was so big that it impacted our country greatly.

3. What is the meaning of this war for your country?

was our country supporting Britain and playing its part.

4. Why did you come here? How do you feel here emotionally?

to pay respects to my ancestry and learn about history and turkey

5. If you were living at that time would you join such a war?

yes

EK 18. Katılımcı Türkler İle Yapılan Ses Kaydı Röportajı

(T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14, T15)

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..